

r iu-ut.i_r

a se petrece la Corint, în fața locuinței Medeei. O bă-tt'ină, doica acesteia, iese din casă
DOICA

JO, dacă drumul navei Argo avîntat Lre țara colhilor n-ar fi trecut nicieînd •hotarul vinețiu al
Symplegadelor, 'le nu cădea prin văile din Pelion

emețul pin tăiat ca să-narmeze-apoi

cu visele mîinile bărbaților viteji, borniți să-i afle lîna de-aur lucitor

ai Pelias ¹ Atunci Medeea, doamna mea,

'Mitul tes,ilian al argonauților osie cunoscut, mai ales, •m *Argonautica* lui Apollonius din Rodos, autor din epoca
•exandrină, dar el conține elemente mult mai vecii i, menitele de Homer (*Odiseea*), Hesiod (*Tcogonia*), Pindar
ytliica a pattv) etc. Legenda spune că Pelias, regele din flos, se ridică, prin uzurpare, pe tronul fratelui său Eson
țului acestuia, Iason. Un oracol îl prevenise pe Pelias « ferească de omul caro va păși înaintea lui încălțat » singură
sandală. Dar însuși Iason, împlinind virala P" de ani s-a înfățișat regelui și și-a reclamat dreptul

Si

ainat

n-ar îi plutit nici ea spre meterezele cetății lolcos, mistuindu-se de dor năprasnic pentru Iason.

Astfel nu murea nici Pelias, căci ea nu le-ar mai fi-ndernm pe îele să-și ucidă tatăl¹. Și așa nu s-

ar fi strămutat aicea, Ja Corint, cu soțul și copiii săi. Mereu a vrut să placă băștinașilor acestei

glijii în care-a poposit fugind, și căuta să fie la un gînd cu Iason orișicînd. Acesta-i cel mai mare har

în căsnicii: să nu se dușmănească soții. Dar acum revarsă numai ură sufletu-i bolnav, căci Iason,

trădător de casă și copii, petrece-n pat regesc de mire, înșurat

părintesc, purtînd o singură sandală; pe cealaltă o în timp ce trecuse prin apele unui rîu. Casări «'''

Ht>lii2JiSiiS"i_f2ii-;^j-K^~i.j*~f.~ ••—, îndepărtata sa jobîndeasca de la 1¹

' ~~~" —"i tîgJtnTj

ji Helios.

ear.g,zburînd peste maro, Ji^alvjîsirpe~T^f^ lgi AÎrraPîrras, tocrnajn_cjpa cînd acesta se pregăTea să-i jertfească
zeilor. "I^son stnngge într-o ceată pe cei mai vestiți eroi helem/sS" îmbarcă pe corabia Aigo (cea rapidă), înving
împreună neașteptate primejdii în călătoria lor aventuroasă și ajung în Colhida, Aici, Mfdeea, fiica regelui țării, se
îndrăgostește de căpetenia argonauților, îl ajută prin farmecele ei să cucerească lîna de " și fuge cu el peste mare,
înapoi la loj^os.,-_mide_ lase

* Iason și a Medtji

Jui Pelias, ^eliadeleT si-au. trojs-^păriHtelc, tăindu-t^tr5ECLerbîndu-~nBi'r-un ceaun, îndemnate de sfatul ^
a'FMedeei, care le-a făgăduit că regele va întineri în ft acesta. Ca să scape de răzbunarea tesalienilor conduși Acastos
(fiul lui Pelias), lasfIJX^Medeea, împreună cu

ojopu^au^

întîmplări au fost tratate de Euripide ta *Fîiceii/Piui f^a*lias, tragedie pierdută, ce a fost reprezentată în anii 455 î.e.i.»,
aproape cu un sfert de veac înaintea *Medeei* (431).

,cu fiica domnului atotporuncitor al țării, Creon ¹. Copleșită de jigniri, Medeea strigă aprig,
biata, pomenind atîtea jurăminte ce le-au întărit prin strîngeri tainice de mîini și-i ia pe zei drept
martori, ca să vadă cum se poartă-n schimb bărbatul ei. Cu trupul zbuciumat mereu de chinuri,
zace fără hrană, la pămînt, de cînd se știe oropsită de bărbat. Cu ochii ațintiți, cu chipul aplecat,
precum o stîncă sau precum un val din mări, e surdă cînd prietenii o dojenesc. Dar cîteodată,
întorcîndu-si gîtul alb, în sine-și tînguie părintele iubit și casa si pămîntul ce l-a părăsit
de dragul unui om, ce-o lasă cu dispreț.

Sărmana, știe azi, lovită de dureri,

ce scump e traiul în pămîntul strămoșesc !

De silă nici nu mai privește la copii.

Mă tem că-n ea mocnește ceva nou, ciudat,

căci duhul său nestăvilit nu va-ndura

batjocurile. O cunosc și mă-nfior

să nu-și înfigă-o sabie tăioasă-n piept,

întrînd fără să facă zgomot în iatac,

ori să-și ucidă soțul sau pe domnitor,

crescîndu-și suferințele și mai cumplit.

E cruntă cînd urăște și dușmanul ei

va dobîndi cununa biruinței greu.

Dar, iată, vin copiii"de la alergări !

Ei nici nu bănuiesc durerea mamei lor, că, tânăr, sufletul nu știe suferi.

'La Corint, 4MP& ce a trăjit vrem-⁰ în jts\'? darstrîm-toraF, cn Biedeca, Iason^ încercat să-și refacă situația com-
promisă de exiî, ~~fifCTfti inriu m ^rfSrfSiJftt) ltn~~ pe care
ojTujnerjC«Kri)usff>'fika regelui

82

«3

(Intră cei doi băieți ai Medeei, însoțiți de un bărbat în vîrstă, pedagogul lor.)

PEDAGOGUL¹

Tu, ce-o slujești pe doamna mea de-atîta timp, de ce stai lingă poartă, singură, și-ți plingi doar ție toată
jalea? Cum de s-a-nvoit Medeea să lipsești acum din preajma sa?

DOICA

Bătrîne-nsoțitor al fiilor născuți de Iason, robii credincioși împărtășesc tot chinul împreună cu stăpînii
lor si-l simt în inimă. Durerea m-a pătruns atU de tare, c-am ținut să vin aici, să spun deschis
pămîntului și cerului năpasta ce-a lovit-o pe stăpîna mea.

PEDAGOGUL Sărmana, încă nu s-a potolit din plîns?

DOICA Ce spui? Durerea sa de-abia e la-nceput.

PEDAGOGUL

Nesăbuita — ierte-mi-sc vorba grea!² — ea nu știe că s-a ivit un alt necaz.

¹ In antichitate, pedagogul era, de obicei, un sclav care? avea în grija sa băieții slăpînului, după ce aceștia impli-
neau_yîrsta de l ani.

•-i. n «(>J)im/i. dacă trebuie să vorbesc astfel

• ~»

^~(HPBBBBBP)^~

în g«j» «*~ ~- .,-

vîrsladeV anl' , & . buie su .orbesc astfel

în original: O, net despre stupîni.

84

DOICA Dar c"e-i, bătrîne, spune-mi, de ce taci, te rog!

PEDAGOGUL jN'imic și mă căiesc de tot ce ți-am grăit.

DOICA

(face gestul suplicantului, atingînd bărbia și genunchii pedagogului)

O, nu ,te rog, slujim acelui-ași stăpîn ¹, iiu le feri! De trebuie, voi ști să tac.

PEDAGOGUL

O vorbă-am prins, fără să par, pe cînd eram la sfîntul șipot al Peirenei, unde^și trec bătrînii timpu-n
joc de zaruri ². Șuşoteau că regele cetății, Creon, ar voi să-i zvîrle pe acești copii cu mama lor depa'rj-
e de Corint. E zvonul oare drept? Eu nu știu, dar aş vrea să fie mincinos.

DOICA

Și Iason crezi că-și va lăsa copiii-n drum, să sufere din cearta lui eu mama lor?

¹ In original: Pe bărbia la, nu ascunde nimic tovarășei laie de robie.

² Corintienii aveau faima de a fi mari iubitori ai jocurilor de noroc. Se povestește despre Chilon din Lacedemona (sec.
al VI-lea î.e.n.) că, fiind trimis la Corint, pentru a încheia o alianță, i-a găsit pe toți maimarii cetății jucînd zaruri. El s-a întors
fără a fi început tratativele, socotind că este nedemn pentru Sparta să aibă asemenea aliați.

85

PEDAGOGUL

Iubirea veche piere-n fața celei noi;

de casa noastră nu-l mai leagă nici un dor.

DOICA

Amarnic e s-adaugi peste chinul vechi un altul nou, far' să-l închei pe cel dinții!

PEDAGOGUL

Să nu-l afle stăpîna prea de timpuriu. Alină-te si-nchide-n tine tot ce știi.

DOICA

Ați auzit, copii, ce tată rău aveți! Să nu-l blestem de moarte, că-i stăpîn dar, iată, ce hain se
poartă cu ai săi

PEDAGOGUL

Dar cine nu-i ca el? Doar astăzi ai aflat că dragostea de sine poruncește-n om? Un tată-nsurățel își
uită de feciori.

DOICA

Intrați în casă. Toate se vor îndrepta, copii! Tu-ncearcă să-i ferești de mama lor! Nu-i duce-n preajma celeia far' de nădejdi. A și-nceput să fulgere asupra lor priviri sălbatică ¹, mocnind nenorociri.

¹ în text: *să-i privească* (pe copii) *eu oc/ii* (sălbatici) *ii taur*.

86

Știu bine că mînia sa va clocoti mereu, pînă va doborî pe cineva. Lovească-i pe dușmani, dar nu pe dragii săi!

MBDEEA

(dinăuntru palatului)

O, vai mie, vai, ce greu pătimesc! Amare dureri, vai, moartea mi-o chem.

DOICA

Se-aude venind, copiilor dragi. E mama, stîrnită-n inima sa, gîrnită de furie. Fuga, copii, grăbiți-vă-n casă cît mai curînd! Nu mergeți spre ea, nu-i stați în priviri. De patima ei să v-adăpostiti, că-i fire grozavă și suflet semeț. Hai, mergeți mai iute, intrați în palat, căci norul acesta de plîsete mari aduce furtună. Și ce va ținti năprasnicul duh mușcat de dureri, nespus de marea inima sa?

(în timp ce doica vorbește, copiii și pedagogul intră în casă.)

MEDEEA *(dinăuntru)*

Vai mie, cît sufăr, sufăr dureri ce merită plîse cu vaiete mari! Copii blestemați, din mamă cumplită, de-ar fi să muriți cu Iason și voi, Incașul acesta de s-ar năru!

c

¹ 9 — Euripide — Teatru

DOICA

Sărmana de tine, vai mie, vai, cu ce-au fost copiii părtași greșelii părintelui lor? De ce să-i urăști? O, jale și vai! Copii, mă frămînt, mă tem pentru voi, să nu vă izbească vreun nenoroc. Puternicii lumii sînt nenduplecați, ascultă puțin și, tot poruncind, se schimbă cu greu în pornirile lor. Mai multe foloase tragi viețuind *cu cei deopotrivă cu tine. Aș vrea bătrînețea să mi-o petrec în loc apărat și fără măriri. De dreapta măsură doar să vorbești că meriți cununi. De-o și-ndeplinești, nimic nu-ți aduce cîștig mai curat. Dar lipsa măsurii nu e nicicînd prielnică vrunei din muritori, căci soarta jignită revărsă de sus năpastă și chin pe casele lor ^x!

(Intră corul, alcătuit din femei corintiene, care pășesc lent și cadențat, în timpul ultimelor cuvinte ale doicii.)

CORUL

Un glas auzit-am,

un țipăt înalt auzit-am,

al nefericitei colhidiane.

încă ea nu-i potolită. Vorbește, bătrîno!

¹ în aceste versuri sînt deplînse urmările ciocnirilor dintre cei puternici, ale căror suflete orgolioase clocotesc de patimi nestăpînite. Poetul propune un ideal de cumpătare, deoarece depășirea măsurii și dreptății constituie un păcăț (hybris), care deșteaptă mînia pedepsitoare a zeilor.

Hohote mari auzit-am trecînd

prin porțile-acestui palat.

P lingem, femeie, și noi durerile casei

pe care-o-ndrăgim.

DOICA

Zdrobită e casa; totu-i pierdut, pe Iason îl farmecă patul regesc, ftiedea tînjește-n iatacul ascuns și nimenea nu-i încălzește cu-o vorbă de prieten inima sa.

MEDBEA *(dinăuntru)*

Străfulgere, vai, prin creștetul meu cereștile flăcări! Ce folosesc din traiul acesta, vai mie, vai! Cuprindă-mă liniștea morții, să scap de-o viață cumplită.

CORUL Strofă

Ascultă — Zeus, pămînt și lumină —•

ce jalnic bocește sărmana

soție! Ce dor te asmute

spre groaznicul pat,

o, biată nebună? Vine curînd

grabnica moarte. Nu-i face astfel de rugă!

Dacă bărbatul îți cade-n

mreața culcușului nou,

*nu-l potopi cu mînia!
Zeus va fi Ungă tine
să-ți facă dreptate.
Nu te topi pentru soț lăcrimînd amarnic f*

9*

88

MEUKKA (*dinăuntru*)

Priviți cîte-ndur, puternice Zeus
și Themis, mărită stăpînă,
deși m-am unit prin sfînt jurămînt
cu soțul acesta nelegiuit!
îi blestem, pe el și soție, să-i văd
sfarmați cu întregul palat, c-au avut
curaj, cei dinții, să mă vatăme greu!
O, tată, o patrie, v-am părăsit,
pe fratele meu l-am ucis mișelește!... ¹

DOICA

Acum auziți cum o cheamă strigînd pe Themis, ce leagă-nvoielile sfînte, și-l cheamă pe Zeus, înaltul
chezaș, la tot ce jurăm pe pămînt. Vai, nu va fi lesne să se aline mînia stîrnită-a Medeii!

CORUL

Antistrofă

*Să vină la, noi s-o privim, s-o-mbunăm
cu sunetul vorbelor noastre,
să uite greutatea mîinii
din inima sa
și toată-ndirjirea duhului său.
Harul dragostei noastre ție-i prielnic!*

¹ În timp ce argonauții se întorceau din Colhida, în* preună cu Medeea, aceasta l-a ciopîrțit pe fratele său Absyrtos și l-a azvîrlit din corabie în mare bucată cu bucată pentru a întîrzia vasele tatălui său care grăbeau să-i ajungă.

90

*Pleacă, rugămu-te-n casă,
călăuzește-o la noi,
spune că-i stntem aproape.
Mergi, nu cumva să-i lovească
pe cei 'dinăuntru.
Tot mai năprasnic țișnesc durerile sale.*

DOICA

Aș vrea să v-ascult și, totuși, mă tem că n-am să-mi înduplec stăpînă! Dar mă voi sili să fac precum vreți. Ea, ca o leoaică lăuză, spre sclavi aruncă priviri fîroase, cînd vin la dînsa cu vorba pe buze. Numindu-i și orbi și nătingi pe cei din vechime, nimic n-am greși! Scornit-au doar imnuri de praznice mari, de-ospețe și prînzuri, să facă voioasă viața, să placă urechilor noastre. Dar negrele chinuri ce bîntuie-n om, ei n-au izbutit să le stingă nicicînd prin voci întrunite cu lirele-n cînt, si tocmai de-aceea cad morții și casele-ajung în ruină sub grele restriști. Am fi ciștigați aceste nevoi să le vindece cîntul. Zadarnic răsună glasul umflat în toi de ospețe. Sînt veseli destul la prînz muritorii, plini și sătui.

(Doica intră în palat.)

CORUL E p o d ă

*Noi ți pete jalnic gemînd auzit-am, si hohote lungi și vaiere dezlănțuite,
zvîrlite sp'e soțu-i, necredinciosul! O strigă — miselnic izbită — pe Themis, soția lui Zeii, doamna celor
ce jură, s-o duca spre țarmul din fața Heladei, trecînd peste unda-nnoptată, la locul prin care se scurge
spre larguri¹ întinderea mării sărate. (Medeea iese din casă palidă, înlăcrimată. O urmează doica.)*

MEDEEA

*/(inaintînd, se adresează corului) ternei corintiene, iată-mă la voi, căci n-aș dori să ponegriți purtarea
mea. Se spune că-s trufași cei care se feresc de semenii — și la fel cei care stau mereu în văzul tuturor;
iar alții dobîndesc din mersul lor domol renumele urît c-ar fi nepăsători. Dreptatea n-o găsești în ochii*

muritorilor, pentru că ei chiar înainte să-ți cunoască sufletul deplin, dintr-o privire te socot vrăjmaș, deși nu le-ai greșit. Străinul e dator s-asculte legile cetății unde-a tras. Dar nu pot să-l îndreptătesc pe băștinaș când e semeț și-i vătămă pe cetățeni, și nu coboară să le fie-apropiat. Năpasta negîndită care m-a lovit, m-a frînt în suflet, m-am sfîrșit, n-am dor de trai. Nu caut, dragi prietene, decît să mor! Aeela ce mi-a fost odată totul — știu prea bine — soțul meu, acum s-a preschimbat în omul cel mai rău. Din tot ce-i înzestrat

¹ E vorba de strîmtoarea Bosforului, calea spre Măreai Neagră, prin care Medeea dorea să se întoarcă în patrie.

92

cu duh și cu gîndire pe acest pămînt, femeile sînt neamul cel mai oropsit ¹. Cu zestre bună doar ne cumpărăm un soț și peste trupul nostru-l înălțăm stăpîn: \ adaos nesfîrșit de chinuri și dureri!

|7

Dar iată ce nu știm! Va fi mișel sau bun? Căci legea nu ne-ngăduie să-I alungăm (și-i rușinos ca noi să-l părăsim pe el. \ntrmd în așezări și-n obiceiuri noi, doar din ghicit pricepem cum să ne purtăm cu soțul, căci de-acasă nu ne-au învățat. Dar când ne-nvrednicim să-i plăcem și când vrea sa poarte jugul căsnicieii nesilit, viața noastră este dulce. Dacă nu, mai bine moartea! Căci bărbatul când a stat prea muît în preajma vetrei și s-a săturat, pustiul inimii și-l vindecă mergînd afară la prieteni și la cunoscuți. în schimb, noi nu avem în fața ochilor decît un singur suflet. Unii spun că noi, trăindu-ne viața-n casă, nu-nfruntăm primejdii, pe eînd ei cu lăncile se bat.

¹ Inversările ce urmează, Euripide, în atîtea privi deschizător de drumuri ,~o fqcj3 _jiR ^_gjH£2_ff_ ^/^\£jî aspectelaie ..pro] ^emi""

ințe

~^Hpa+; _J_MOU f; _K11,

,,,,,u^vanvu f""!" ¹ B^cninl al V-Jpa, i.e.n. și nu pentru mileniul ui- II-leă"7TiT care se presupune că arJI trăit eroina. Medeea protestează împotriva institntieLjsestrei, caja..nu

repfiezintăjy~g>anție^eafist'tei2Șa~yiitaarei^fășn-î6ii -ș i împotrivă~6preliș"tilor pe _care legile din-Atica-le-puieau divorțului, inul alea cTna~acesta era cerut de femeie. De altfel, într-o anumită perioadă a antichității, căsătoria fiind o instituție sacră, divorțul era aproape'imposibil; singur , soțul avea dreptul să-și părăsească soția în cazul că aceasta , era sterilă. Eroina se ridică, de asemenea, împotriva auto-¹ rității maritale și a libertăților de care se bucura soțul, în , timp ce soția era obligată să-si petreacă viața de-a pururi ¹ în casă.

93

Ce gîud nebuni Decît să nasc o dată doar, m-aș duce de trei ori să lupt cu scutu-n mîini. Dar toate-aceste vorbe nu sînt pentru voi, căci voi aveți aicea patrie, cămin, foloasele vieții și prieteni mulți. în schimb eu, singură, străină, nencetat jignită de bărbatul meu, care m-a smuîs din țara-mi depărtată¹, mamă n-am, nici fr nici rude să m-adăpostesc la vreme grea. Și-acuma, de la voi atît aș vrea să cer: de aflu calea sau mijlocul să plătesc tot răul ce mi l-a făcut bărbatul meu, vă rog, tăceți! Femeia șovăie privind în luptă fierul și-i fricoasă de-obicei, dar când își vede pîngărit culcușul, nu-i ființă mai setoasă de omor ca ea. /

CORIFEUL ²

Am să te-ascult, e drept să te răzbuni pe set, Medeea. Nu mă mir că-ți plîngi destinul crunt. Dar iată, Creon, regele acestei țări, sosește să ne-aducă hotărîrea sa.

(Întră regele Creon însoțit de o gardă înarmată.,)

CREON

Obraz posomorit, făptură clocotind de ură pentru soț, Medeea, poruncesc

¹ în text: *din țara mea barbară*. Grecii numeau „barbari" pe toți aceia ce vorbeau altă limbă decît cea elină*

² Tradiția teatrului grec cerea ca toate rolurile, inclu» siv cele feminine, să fie jucate de bărbați; deci conducătorul corului se numea corifeu, chiar în cazul corurilor alcătuite din femei, cum este corul corintienelor din A sa pleci de pe pămîntul nostru ¹ și să-ți iei cu tine pe cei doi copii. Nu zăbovi! EU însumi voi veghea să-ndeplinești pe Ioc porunca mea și-am sa mă-ntorc numai atunci acasă, când vei fi trecută de hotar.

MEDEEA

Vai mie, sînt pierdută! Totul s-a sfîrșifc.

Cu pînzele umflate vin dușmanii mei

și nicăieri nu văd un țărmoctrotitor.

în ciuda chinurilor mele să te-ntreb:

O, Creon, ce te-ndeamnă să mă surghiunești?

GREON

Mă tem de tine. Nu e timp să-mbrofoodiin : cuvintele! M-i-e frică nu, cumva, să-i faci copilei mele vro năpastă fără leac —

și am temeieri multe să mă-ngrijorez.

Tu ești isteță, pricepută-n uneltiri,

și destrămarea câniei te-a jignit.

Mi s-a vestit e^ameninți să-i nenorocști

pe mire, pe mireasă și pe tatăl ei.

Mă voi păzi mai î-nainte să lovești.

Mai bine-nfrunt acum., femeie, ura ta,

decît să mă căiesc apoi c-am fost prea slab.

¹ Exilul^ era cea mai grea pedeapsă. la greci, deoarece surghiunitul, lipsit de pămîntul și de cultul patriei, era scos în afara legilor politice și religioase. Nici un concetățean nu avea voie „...să-l primească pe acest om (pe exilat), oricine ar fi el, să-i grăiască, să-l facă părtaș rugăciunilor, sacrificiilor aduse zeilor, vărsării de apă lustrală; dimpotrivă (trebuia) să-l alunge din casă...”.. (*O.edip rege*, versurile 235 și următoarele.)

94

95

MEDEEA

.Vai, vai!

Nu-i azi înția dată, ci de multe ori am suferit,.o, Creon, pentru faima mea! Nicicînd părinții cumpăniți să nu le dea copiilor prea multe-nvățăture, căci ei, pe lîngă numele de leneși, dobîndesc invidia și ura de la cetățeni. Cînd celor fără-nvățătură le arăți științe noi, nu te socot un înțelept, ci doar un pierde-vară și dacă-i întreci pe cei ce par atoateștiutori, te cred un om dăunător pentru cetatea lor. Din soarta-aceasta m-am împărtășit mereu. Vezi, unii mă urăsc pentru știința mea, iar alții spun că n-aș fi bună de nimic, darnu-i destul de mult ceea ce știu ¹. Oricum,, te-ngrijorează teama că ți-aș pregăti vrun chin necruțător. Nu tremura, nu pot să-ntind puterea mea pînă la niște regi. Și-apoi, ca tată, Greon, nu m-ai vătămat. Ti-ai dat copila după cine ți-a plăcut. Pe Iason îl urăsc; purtarea ta eu cred că-i bine chibzuită. Azi nu jinduiesc nici rostul tău frumos. Nunțiți și propășiți mereu, numai lăsați-.mă să locuiesc în glia-aceasta. Chiar de m-ați năpăstuit, voi ști să tac. Am fost învinsă de cei tari.

CREON

E glasu-ți molcom să-l auzi, dar mă-nfior că-n fundul inimii ameninți să ne pierzi

¹ Medeea meditează, în continuare, cu amărăciune asupra destinului femeii (vezi și p. 93, n. 1), care și atunci cînd era instruită și egală bărbatului ca forță intelectuală, primea drept răsplată numai invidia și dușmănia semenilor.

96

și-ncrederea în tine-mi scade nencetat!

Îe omul mînios — femeie sau bărbat —

ușor te poți păzi, dar nu de un viclean

tăcut. Acum să pleci! Nici un cuvînt mai mult f

Nimic nu poți schimba! Prin nici un meșteșug

fl-o să rămîi ia noi, căci tu ne dușmănești.

MEDEEA (*eăzInd la pămînt, cuprinde genunchii regelui*)

Pe proaspăta mireasă, pe genunchii tăi!

CREON Vorbești zadarnic! Nu mă vei îndupleca.

MEDEEA De ce m-alungi, nepăsător la ruga mea?

CREON Decît pe tine, casa mi-o-ndrăgesc mai mult.

MEDEEA O, țara mea, la tine-mi zboară gîndul azi!

CREON

Da, țara-i lucrul cel mai scump, după copii. |

MEDEEA Vai, vai, ce chin e dragostea pe-acestpămînt!

97

|

CREON Eu cred că și norocul hotărăște mult»

MEDEEA O, Zeus, nu-l uita pe cel ce m-a loviți

CREON Nebuno, pleacă, de neliniște să scap!

MEDEEA Neliniștea-i a mea, neliniștea mereu.,,

CREON (*făcând un semn oștenilor*) .

Cu brațul gărzii mele te voi alunga.

MEDEEA O, Creon, asta nu! Te rog, fii milostiv!

CREON Femeie, văd că mă-ntărești neconținut.

MEDEEA Eu voi pleca, dar alta este ruga mea.

CREON Atunci, de ce te-mpotrivesți, în loc să pleci?

98

MEDEEA

O zi numai, doar azi, îngăduie-mi să stau, ga cuget încotro să fug și să-mi adun ,je toate pentru fiii mei, că tatăl lor pici gând nu are să trudească pentru ei, ținându-te, tu ești părinte și-i firesc

[ga nu te porți neiertător cu-acești copii. jvju mă-ngrijese de mine, de surghiunul meu,

[Și doar pe ei și nenorocul lor îl plîng.

CREON

[gu n-am o inimă-ndrăjită de tiran ! și-adeșea mila nu mi-a fost de vrun folos, Și-acum greșesc, femeie. Fie voia ta!

(*Medeea se ridică.*)

Ia seama! Dacă mîine-n zori te va-ntîlni preasfîntul foc al soarelui tot în Corint, cu fiii tăi, tu vei muri, ti-o spun deschis! Aceasta-i vorba mea și nu sînt mincinos. De-ți este dat să stai, rămîi numai o zi, că-ntr-una singură n-ai timp să te răzbuni. (*Creon pleacă împreună cu garda sa.*)

CORIFEUL

Sărmană femeie far' de noroc, vai, vai, ce dureri te mistuie-acum! Pe unde-o să mergi, la care popas?

Găsi-vei lăcaș primitor de fugari 'și țară să scapi de-atîtea nevoi? Medeea, te poartă vrun zeu prin această viitoare de chinuri, fără ieșire!

MBDEBA

E limpede că pacostea m-a-mpresurat. *bar altfel vor fi faptele, nu vă-nșelați! Veni-vor ceasuri negre pentru-nșurăre și pentru tatăl-socru grele încercări. Crezi tu că l-aș fi lingușit pe-acest bărbat de nu ținteam cîștigul unui gând ascuns? Eu nu i-aș fi vorbit și nu l-aș fi atins. Dar el, neistovit în nerozia lui, deși putea să sfarme tot ce-am chibzuit, zvîrlindu-mă-n surghiun, mi-a dat să stau o zi, si-n ziua-aceasta voi ucide trei dușmani: pe tată, pe copilă și pe soțul meu¹. Mai multe căi mi se deschid să-i nimicesc, dar nu știu, dragelor, pe care s-o aleg. Să le prefac în scrum- odaia nunții lor ori să le-nfig o sabie tăioasă-n piept, intrînd fără de zgomot în iatac? Un gând mă ține-n loc. De mă vor dibui cumva trecînd de prag și gata-gata să-i lovesc, eu voi muri spre rîsul dușmanilor mei ! S-aleg mai bine drumul drept, în care sînt mai mare meșteră: să piară otrăviți! ²

Deci iată-i morți. — Dar care din cetăț

/ mă va primi, și cine, dîndu-mi un sălaș

¹ În acest moment al tragediei, Medeea își făurește în-tîiul plan de răzbunare : acela de a-l ucide pe soțul trădător (Iason), împreună cu soția lui de-a doua și cu tatăl ei (Creon).

² Medeea era vestită pentru măiestria ei în arta vrăjitoriei. Ba cunoștea acțiunea magică, răufăcătoare sau binefăcătoare, a felurilor băuturi, unguente etc. în legătură cu aceasta, într-unul din argumentele tragediei se citează un fragment din poemul *întoarcerile* (*Nostoi*): „îndată ea (Medeea) făcu din Eson un tînăr plăcut, în floarea anilor, ștergîndu-i în chip iscusit bătrînețea, cu ajutorul anumit” leacuri, pe care le-a fiert în căldări de aur.”

100

{p țara lui, un coperiș ocrotitor,

va sta de pază pentru mine? Nici un om!

par să mai zăbovesc un dram de timp și-apoi,

de mi se va isca un trainic adăpost, ' ara să le fac viclean omorul și tăcut, /ftar dacă nenorocul mă-•• va prigoni, l/cu spaHă-n mîiniȚjphlar de-aș pjerj^am^ să-i ucid,

că și .eu ăTTurajul~samă lupj^jățiș.

jur pe Hecate, preaslăvita doamna mea, l cu care mîină-n mîină-am uneltit mereu,

jocuitoarea vetrei mele din adînc ¹,

nici unul n-o să-mi frîngă inima, rîzînd! »

Amară le voi face nunta și de plîns,

amare și-nrudirea, și surghiunul meu.

începe, nu cruța de fel știința ta,

în tot ce uneltești, Medeea, și urzești!

Purcede către fapta de temut. Acum

e ceasul îndrăznelii. Vezi cît rău înduri
din partea lor. Să nu le dai prilej de rîs
cînd Iason e-n ospăţ cu neamul lui Sisif ²,
o, tu, vlăstar din fiul Soarelui slăvit! ³

Eşti învăţată şi de nu s-a hărăzit
să facem binele, \caci ne-am născut femei,
în rele nime nu e mai dibaci ca noi! ^ ^^

¹ Hecate. zeiţa *Montană* (subpămînteană) a fantomelor, a spaimelor nocturne şi a magiei, era protectoarea Medeei. în *Idila a doua* de Teocrit, versurile 14—16, ele sînt invocate împreună.

² în cuvintele sale dispreţuitoare, Medeea se referă la /aptul că Sisif, întemeietorul legendar al oraşului Corint, wa strămoşul lui Creon şi al fiicei sale. Vezi arborele genealogic legendar al lui Aiolos de la p. 319.

³ Cu privire la spiţa Medeei găsim în *Teogonia* versurile 956 şi următoarele: „Din neostenitul Helios (Soarele), slăvită okeanidă Perseis i-a zămislit pe Circe şi pe regele Aetes. Şi Aetes, fiul lui Helios, care împarte lumina oamenilor, lua de soţie, urmînd sfatul zeilor, pe fiica fluviului nesfîrşit,

101

CORUL Strofa I

*Sfintele riuri se-ntorc spre izvoarele lor ¹, dreptatea si toate sînt răsturnate, bărbaţii urzesc
viclenii, credinţa jurată zeilor se năruieşte. Se mută spre slavă faima femeii. Ceasul mării
femeilor, iată-l! De-acuma renumele lor nu va mai fi ponegrît.*

An l i s t r o f a î

*Muzele vechilor cîntece vor înceta
să laude firea noastră haină².
Maitnarele imnului, Foibos, nu ne-a-nzestrat ctt
harul cîntării din liră,
c-am fi scornit melodii să lovească
neamul bărbaţilor. Vremea e lungă
şi are atttea de spus
despre bărbaţi ji fe!mei.*

Strofa a II-a

Ţara părinţilor tăi ți-ai lăsat-o departe, inimă nesăbuită, şi-ai străbătut

Okeanos, pe vestita Idyia, cea cu chipul plăcut, care, unin-du-se cu Aetes sub îndemnul Afroditei de aur, a
născut-o pe 'Medeea, cu gleznele frumoase."

¹ Expresie proverbială .pentru a caracteriza schimbarea ordinii naturale a lucrurilor.

² Aluzia corului este obscură. -Scoliaşul *Medsii* citează unele versuri celebre privitoare la „perfidia" femeii: „Nu
mai este cu putinţă să te încrezi în femei" (*Odiseea*, XI> 456) şi „Cine se încrede în femei, se încrede în hoţi"
(Hesiod, *Munci şi zile*, v. 375).

*marea cu stînci duşmănoase ¹ si stai în pămîntul străin, lăsată de soţ, din iatac azvîrlită, biata de
tine, căzută-n ruşinea surghiunului aspru !*

Antistrofa a II-a

*Nu. se mai ţin jurămintele. N-are sfiala
patrie-n marea Heladă, căci a zburat
iarăşi în ceruri înalte ².*

*Tu n-ai un cămin părintesc
să-ţi fie liman pentru chinuri, sărmana!
Altă regină, mai tare, domneşte
din casele tale.*

(*Fine fason si se adresează Medeei.*)

IASON

Şi astăzi ea şi-n alte daţi am înţeles ce pacoste grozavă-i omul arţăgos! Ai fi rămas în ţara-
aceasta şi-n palat, de te plecai domol voinţei celor tari. Te-alungă vorbele-ţi. nebune din
Corint. Dar mie, nici că-mi pasă! Strigă nencetaţ că Jason e bărbatul cel mai ticălos. Cuvintele
cu care i-ai rănit pe regi, ți-aduc dobîndă grea: pedeapsă şi exil. Mînia regelui stîrnit am
încercat

¹ E vorba de cele două stînci Symplegade.

² Euripide a avut probabil în minte versurile 197 — 200 din *Munci şi zile*, în care, descriind vîrsta de fier,

Hesiod spune: „**Atunci**, zburînd de pe largul pămînt spre Olimp și părăsindu-i pe oameni, Aidos (Sfiala) și Nemesis (Conștiința), îmbrăcate în straie albe, vor sălășlui cu neamul nemuritorilor”.

102

103

mereu s-o potolesc. Eu nu doream să pleci,
dar tu, smintită, nu-ncetai să-i copleșești
cu hule pe stăpîni; de-aceea te-au gonit
din țară. Dar pe voi, cei dragi, nu v-am uitat.
Femeie, vin aici din grijă pentru voi,
să nu plecați, tu și copiii, strîmtorați,
lipsiți de bunuri, că-n surghiun se-ngrămădeso
puzderii de nevoi. Da, poți să mă urăști,
eu nenorocul n-am să ți-l doresc nicicînd!

MEDEEA (*măsurîndu-l cu dispreț*)

«Mișel între mișei! O, care-i cel mai greu 'cuvînt să-ți biciuiască necredința ta! jDeci, iată-te la mine, iată-te vrăjmaș al meu, al zeilor și-al omenirii-ntregi. Nu-i vitejie, nici curaj să mai privești în ochi prietenii pe care i-ai lovit. Dintre păcatele-omenești cel mai sfruntat e lipsa de rușine.(Bine c-ai venit! Jignindu-te, vreau sufletul să mi-l descarc, si tu să suferi auzind rostirea mea. Să-ncepem șirul faptelor de la-nceput. Cum știu helenii toți, care te-au însoțit pe Argo, eu te-am mîntuit cînd ți s-a dat să mîni la jug buhaii cu suflări de foc și să resfiri sămînța morții pe ogor

1

¹ In Coihida, Iason a fost supus de Aetes, tatăl Medeei, la o seamă de încercări înainte să dobîndească lîna de aur. în toate a fost ajutat de farmecele Medeei. Astfel, a trebuit să lucreze un ogor al lui Ares, folosind un plug de bronz, tras de tauri cu răsufări de foc. A scăpat de văpaia animalelor prin puterea unui unguent dat de Medeea: „Ea-amestecă ulei cu buurieni în stare să ocrotească împotriva durerilor strașnice, îi dădu această unsoare și își făgăduiră.

104

Balaurul încolăcit și veșnic treaz, ce lîna de-aur o păzea, l-am omorît și ți-am iscat lumina izbăvirii eu! ¹ Pe urmă mi*ana trădat și casă și părinți, urmîndu-te la lolcos lîngă Pelion, cu sufletul înflăcărat și nențelept. Lui Pelias i-am născocit o moarte grea, prin mîna fiicelor², și astfel te-am scăpat de frică. După-acestea toate m-ai lăsat, nemernicule, și te-ai însurat din nou, deși aveai copii. De nu aveai urmași, te-aș fi iertat c-ai jinduit acest culcuș. Mi s-a surpat credința-n jurămîntul tău. Eu nu-nțeleg: socoti cumva că s-a curmat puterea zeilor de-atunci și că s-a dat acum o altă rînduială pe pămînt, căci recunoști prea bine că m-ai înșelat?! Vai, mîna mea ce mi-o strîngeai adeseori -și, vai, genunchii! In zadar m-a-mbrățișat, mișelul! Cum mi-a spulberat nădejtile!

(*Cîteca clipe de tăcere.*) Dar, hai, prietenește să ne sfătuim, deși n-aștept nimica bun din partea ta! Te-ntreb să văd mai limpede păcatul tău: Azi încotro să merg? Acasă, la părinți, în țara ce-am trădat-o ca să te-nsoțesc, ori la sărmane fiicele lui Pelias? Ce bine m-ar primi la vatra lor, cînd eu unul altuia să încheie o dulce căsătorie”. (Pindar, *Pythica a patra*, versurile 221 și următoarele.) Pe ogorul arat, Iason a fost silit să semene colții balaurului ucis de Cadmos, din care răsăreau pe loc uriași. (Vezi p. 173, n. 3.).

¹ Lîna de aur se afla atîrnată pe un stejar în crîngul lui Ares, păzită de un balaur veșnic treaz. Cu ajutorul unei băuturi pregătite de Medeea, Iason îl adormi și îl ucise.

² Vezi p. 82, n. 1.

10*

105

le-am omorît părintele! S-a hărăzit să fie-așa: mă dușmănesc toți dragii mei de-acasă și, jqind^ s
ă.-ți plac , m-am războit "" * ^reBmFida'ur"

_j"" Dîî— tu,j ,tu în-'aî f acut invidiată-n schimb

de vro b7elena_£ntreu 'fericirea rnejuL. E minunat TjărbatuT meu și "credincios, vai mie, dacă trebuie să rățăcesc din țară-n țară, prigonită, fără rost, și fără de prieteni, cu copiii mei stingheri. Frumos îi sade celui însurat din nou să-și lase cerșetori pe fiii săi și pe nevasta lui care l-a mîntuit! tîl3e ce ne-ai dat, o, Zeus, mijloc fără greș să recunoaștem aurul amestecat, dar n-ai înscris pe trup din naștere un semn (prin care să-l deosebim pe omul rău?

CORIFEUL

Cumplită-i furia și greu de lecuit, cînd se ciocnesc prietenii necruțător î

IASON

Cum văd, se cade să-ți răspund cu meșteșug. Asemenea cîrmaciului prevăzător, îmi strîng, femeie, pinzele să mă feresc de șfichiul limbii tale — rău și guraliv. Te sumețești mereu că m-ai ajutorat. Eu cred că numai Afrodita m-a vegheat în drumul peste mări, ea singura din zei și dintre muritori

¹, Tu, multe le pătrunzi,

¹ „Ea aduse oamenilor, pentru întâia dată, pasărea **deli-’t** rului și îl învătă pe iscusitul fiu al lui Eson vorbe și);u^p-mece pentru ca Medeea să-și uite de cinstea* ce o datora

106

dar nu vrei să-nțelegî că Eros le-a silit
cu arcu său ce nu greșește să mă scapi¹.
ptju țin să mai vorbim de-acestea-n amănunt.
Oricum, tu m-ai slujit, așa că nu mă plîng.
|n schimbul mîntuirii mele-ai căpătat
mai mult decît ai dăruit. Să-ți lămuresc:
întîi că "nu mai locuiești într-un tărîm
sălbatic, ci-n Helada; tu te-ai învățat
cu legea, cu dreptatea și le-ai folosit
în locul silei și al bunului tău plac ².
Helenii ți-au cinstit înțelepciunea ta
și-ai eiștigat^renume. De-ai fi locuit
în fundul lumii, nime nu te-ar fi știut.
O casa doldora de aur și un glas
mai bun decît al lui Orfeu nu mi-ar sluji,
de-ar trebui să viețuiesc necunoscut.
Ajungă ce 'ți-am spus de muncile de-atunci.
Războiul vorbelor chiar tu l-ai așîțat.
Iar nunta mea regală care-o pîngărești
cu-nvinuiri, am să-ți arăt că, vrînd s-o-nch.ei,
m-am dovedit întîi și-ntîi un înțelept
si-apoi un virtuos, prieten foarte bun
cu tine și copiii.

(Medeea vrea su-.l înttempâ.)

Nu te turbura! Cînd am venit aici din Ioleos, țara mea,
părinților săi, pentru ca dorul, de a vedea He'lada.să chinuiască sufletul ei înflăcărat de dragoste" (Pindar, *Pythica a*
patra, versurile 216 și următoarele),

¹ După cum se știe, în plăsmuirile artei antice zeul amorului era figurat ca u^ copilandru purtînd un arc și o tolă, cu săgeți.

² Atît în poezia cît și în proza greacă este exprimată adeseori ideea că Helada este tărîmul în care și-au tăiat cale ordinea, dreptatea, legea, spre deosebire de ținuturile „barbare" în care stăpîneau violența și arbitrarul.

107

trăgînd atît amar de chinuri încîlcit,
ce dezlegare mai frumoasă-aș fi găsit
eu, cel fugar, decît să mă statornicesc,
unindu-mă cu fata regelui? îți spun
că patul nu ți l-am urît precum te plîngi,
că n-am poftit numai soția să mi-o schimb,
și n-am tînjit să mi se nască mulți copii.
Moștenitorii-mi sînt destui și nu cîrtesc!
Dar năzuiam nespuse de mult să propășesc,
adăpostit de griji și de nevoi, știind
că pe sărac îl ocolesc prietenii.
Voiam să-mi crească fiii demni de casa mea
și, dîndu-le născuților de tine frați

de-o seamă-n drepturi si-nălțînd un singur neam,;
s-ajung la fericire. Tu de ce mai vrei
copii? Eu țin să-mi întăresc feciorii vii
prin cei ce vor veni! Nu-i bine cum gîndesc?
Te-ai învoi, dar te mîhnește patul gol.
Așa sînteți, femeile: voi socotiți
că totul e s-aveți bărbatul credincios,
dar dacă șovăie cumva iubirea lui,
prilejul cel mai bun și cel mai strălucit
îl dușmăniți de moarte. O, de-ar dohîndi
copiii-ntr-alt fel oamenii, fără femei,
necazurile nu i-ar mai împresura! ¹

CORIFEUL

O, Iason, ai vorbit cu mare meșteșug, dar, chiar dacă te-atinge judecata mea, rămîne nedreptate
ceea ce-ai făcut.

¹ în lungul său răspuns, Iason respinge cu o cruzime j calmă, metodică și rece toate urvinuirile ce i le adusese j Medea. Subtilitatea logicii sale nu este străină, după cum remarcă Decharme, artei sofistilor, cu care — după afirmațiile repetate și ironice ale lui Aristofan — Euripide ar fi avut unele legături.

108

MEDEEA

/în multe lucruri eu gîndesc deosebit de ceilalți oameni; cu asprime-l osîndesc pe ticălosul ce
vorbește iscusit. Înășurînd destoinic faptul necurat în straiul vorbelor, cutează orișice. I par asta
nu-i înțelepciune. Nu-mi veni cu vorbe-mpodobite de cuvîntător! Te sfarm dintr-un răspuns! De n-
ai fi fost mișel, ai fi cerut și sfatul meu ca să te-nsori, și nunta n-ai fi tăinuit-o celor dragi.

IASON

Frumos m-ai fi primit dacă-ți rosteam numai o vorbă despre nunta mea, cînd nici acum nu vrei s-
alini turbarea sufletului tău.

MEDEEA

Nu asta te-a oprit. Soția ta de neam străin te-ngreuna pe drumul către slăvi.

IASON

Pricepe-mă, n-am cucerit un pat regesc ademenit de dragostea unei femei. Ți-am spus o dată:
năzuiam să te ajut și fiii mei să aibă frați de neam domnesc, temei și-ntăritură pentru casa mea.

MEDEEA

Nu-mi trebuie noroc să-mi facă traiul trist, nici bogății să-mi sfîrșec inima de tot.

109

IASON

Alungă-ți pasai! E cu mult mai înțelept! Nicicînd să nu socoti norocul mohorît; să nu te crezi
năpăstuită-n ceasul bun.

MEDBEA

Hulește-mă! Tu ai acum un adăpost, iar en stingheră plec în lume, fără țel.

FASON Ai dobîndit ce-ai vrut. E numai vina ta!

MEDEEA Cum, eu m-am însurat și eu te-am înșelat?

IASON Pe regi i-ai blestemat și i-ai amenințat.

MEDEEA Voi revărsa blesteme și- pe casa ta!

IASON

'Destul! Mai mult cu tine nu țin să mă, cert. De vrei pentru copii, pentru surghiunul tău, ^Xiin sprijin
din averea mea-, te rog să-mi sp,ulw Vă dau de toate bucurosi; am să trimit chiar semne ¹
să vă recunoască gazdele

¹ În original este folosit cuvîntul *symbola*, semne de recunoaștere. Este vorba, probabil, de oscioarele pe
ca/U prietenii le divizau în semn -de stabilire a unei alianțe. Fiecare păstra cîte o jumătate., iar reconstituirea
întregului! era o modalitate de recunoaștere pentru ru.de și-i prielenij
și astfel sa-ncapeți sub ocrotirea lor Te dovedești nebună dacă nu primești femeii. Lasă ciuda, spre
folosul tău! '

MEDEEA

! Eu n-am să fac pbpas la cunoscuții tăi

și nu vreau să primesc nimic, nimic nu-mi da, căci darul ticălosului e fără spor.

IASON

Să-mi fie zeii martori că din suflet eu aș face totul pentru tine și copii Dar binefacerile nu-s pe placul tău-tu cu-ndârjire pe prieteni ți-i alungi.' De-aceea chinul tău va fi și mai amar.

MEDEEA

* (alungându-l)

Te du, căci dorul de mireasă te-a cuprins! Ai zăbovit prea mult. Grăbește-te-n palat Fu mire-ntr-una ¹.

Zeii mă vor asculta și tu te vei căi de nunta ce-ai nuntit.

(Iason pleacă.)

/ ' CORUL

Strofa I

Dragostea ce copleșește \
nestăvilită bărbații, ' x

— nu le adlce virtute, nici faimă curata.

ă spună: „Urmează-ți viața de tânăr că-
no

III

Dar cînd s-apropie Kypris de om cu măsură,

nici o zeiță nu știe să-mpartă

un farmec mai dulce.

Nu năpusti către noi niciodată, stăpîno,

din arcul de aur al tău

săgeata de nenlăturat,

muiată-n licoarea dorinței!¹

Antistrofa I

Veșnic să fim cumpătate,

cea mai frumoasă podoabă

dată de %ei! Pîlpîind de minie, o, Kypris,

nu ne stîrni spre iatacul străin niciodată,

iartă-ne de nesătula gîlceavă

și ceartă cu soțul,

pacea căminelor noastre să nu se clinească,

și-ntemeiază viața

femeii pe datini și legi,

cu mintea-ți atotiscusită! /

Strofa a II-a

O, țară, o, casă, de nu ne-ar fi dat să trăim departe de voi, prilejuri mîhnite și griji dureroase!

Moartea, moartea mai line să ne astîmpere și să ne pună un capăt neții/ Nici o durere din toate nu e mai mare ca lipsa pămîntului țării.

Antistrofa a II-a

Văzut-am cu ochii și nu cuvîntăm din povesti, tu patrie n-ai și n-ai un prieten

¹ Arcul și săgețile, însemnele lui Eros, sînt atribuita, aci Afroditei.

112

milos pentru tine-n cea mai cumplită-ncercare. Să piară mișelul, necinstitorul iubiților săi, ce nu le deschide o inimă neprihănită. Pe-acesta noi nu-l vrem prieten.

(Prin stingă scenei intră Egeu, regele Atenei, în straie de călător.)

EGEU

Medeea, bun găsit! Nu știu cum as putea să le grăiesc prietenilor mai frumos!

MEDEEA

Și ție bun sosit, Egeu, feciorul lui Pandion cel isteț. De unde vii aici?

Vin de la templul liji Apolo cel străvechi¹.

MEDEEA La Delfi, la mijlocul lumii², ce-ai făcut?

EGEU Am căutat un leac să zămislesc și eu.

¹ Faimosul templu oracular de la Delfi.

² în textul grecesc *omp^alos ges*, adică *buricul pămîntului*. în templul lui Ap61o de la Delfi se găsea o piatră albă de formă conică, pe care cei vechi o considerau mijlocul pămîntului. Se povestea că Zeus ar fi slobozit doi

vulturi, unul de la răsărit și altul de la apus, care s-ar fi în-țîlnit în locul acela.

113

MEDEEA

Cum? Pîn-acuma n-ai avut nici un copil?

EGEU Nici un copil¹. Vrun zeu a hotărît așa.

MEDEEA Te-ai însurat ori căsnicia n-o cunoști?

EGEU Orînduirii căsniciei m-am supus².

MEDEEA Dar Foibos ce ți-a spus despre moștenitori?

EGEU Cuvinte prea-nțelepte pentru mintea mea.

MEDEEA E-ngăduit să știi oracolul divin?

EGEU Da, trebuie să fii-nțelept ca să-l pătrunzi.

MEDEEA Ce-a prorocit? Vorbește, dacă pot s-ascult.

EGEU Să nu dezleg cumva piciorul din burduf¹

MEDEEA Dar pînă cînd și unde să te-ndrepti întîi?

EGEU întîi să poposesc din nou la vatra mea.

MEDEEA Ce grijă ți-a mînat corabia-n Corint?

EGEU | Mă duc la regele Trezenei, la Piteu.

MEDEEA Coborîtor din Pelops, om evlavios.

EGEU Chiar lui vreau să-i vestesc oracolul divin.

MEDEEA Este-nțelept și priceput în tălmăciri,

EGEU

erou

¹ După tradiție, Egeu avusese un fecior, pe renumitul , p , ...
u atenian, Teseu, despre existența căruia riu știa, deoa- mai drag tovarăș de război al meu
Expresie confuză, caracteristică oracolelor.

rece o părăsise pe Etra, mama pruncului, înainte de n țerea acestuia.

² După scoliast, Egeu fusese căsătorit de două ori.

¹ R-,

114

115

MEDEEA Drum bun! Să-ți meargă toate după voia ta!

(Egeu se pregătește să plece. Medeea cade pe gînduri, intris tată, iar Egeu, observînd-o, se oprește.)*

EGEU De ce ți-e ochiul trist și chipul răvășit?

MEDEEA Egeu, bărbatul meu e cel mai rău din toți.

EGEU Ce spui? Să-mi povestești necazu-n amănunt.

MEDEEA Nimic nu i-am greșit, dar Iason m-a jignit.

EGEU Ce faptă-a săvîrșit? Vorbește-mi pe-nțele!

MEDEEA Nu eu, ci alta-i doamnă peste casa lui.

EGEU A. cutezat să f-ie-atîta de mișel?

MEDEEA Să știi că mă urăște cel ce mă iubea.

116

EGEU g-ndrăgostit ori s-a-nvrăjbit cu patul tău?

MEDEEA Jfespus de-ndrăgostit, necredincios cu-ai săi!

EGEU Ci ducă-se, dacă-i nelegiuît cum spui!

MEDEEA S-a vrut căsătorit cu fata unor regi.

EGEU j Și cine i-o dădu? încheie spusa ta!

MEDEEA I-a dat-o Creon, regele Corintului,.

EGEU Mîhnirea ta, Medeea, o-nțeleg acum.

MEDEEA Pierdută sînt! Mai mult, m-alungă și de-aici.

EGEU Dar cine? Tu-mi împărtășești un alt

necaz.

MEDEEA Din țară mă gonește Creon, din Corint.

EGEU Și Iason cum de-ngăduie? Rușine lui!

MEDEBA Din vorbe n-ar voi, din suflet, însă, da.

(Medeea se aruncă la picioarele lui Egeu, cuprinsîndu-î genunchii.)

Egeu, ating bărbia și genunchii tăi, privește cum cerșesc, fii, rogu-te, milos, ai milă de durerea mea! Nu mă lăsa gonită la-ntîmplare! la-mă-n țara ta, la vatra casei tale. Astfel îți vor da și zeii pruncii mult doriți și vei muri cu inima-mpăcată. Nici nu bănuiești cu ce noroc te-ai întilnit venind aci. Voi pune capăt lipsei tale de copii, am să te fac să zămislești moștenitori, căci și iu să pregătesc licori și farmece.

EGEU (ridicînd-o)

Eu am temeuri multe să te-ajuterez, femeie! Mai dîntii credința-n cei-de-sus, pe urmă prorocirea nașterii de prunci, spre care năzuiesc din toată inima. Am hotărît: de vei ajunge-n țara mea, voi căuta, cum e și drept, să-ți dau sâlăș. E tot ce pot, femeie, să-ți făgăduiesc. Nu eu am să te scot afară din Corint. Tu vino singură-n palatul meu și-atunci vei sta păzită! Nimănui nu te voi da. Strămută-ți pașii din acest pămînt, căci eu cu gazdele vreau să mă port far' de cusur.

118

MEDEEA

Așa va fi! Dar de-aș primi, peste ce-ai spus, e cheazășie, m-aș făli că te cunosc.

EGEU Tu nu te-ncrezi, ori te-a neliniștit ceva?

MEDEEA

Mă-ncred! însă, cu vetrele lui Pelias și Creon m-am certat, Dar dacă te-ai lega prin jurămînt, nu m-'ai lăsa pe mîna lor, cînd ar veni să mă răpească de la voi. Ținut numai de vorbe, nejurînd pe zei, ai trece-n partea lor și poate că m-ai da la glasul solului. Pe lume sprijin n-am, pe cînd ei au belșug în casele regești.

EGEU

Medeea, gîndul ți-e atotprevăzător. De crezi că-i bine-așa, n-am să mă-mpotrivesc. Într-adevăr, în fața dușmanilor tăi cîștig temeiul sigur de-a te ocroti iar tu ești întărită. Spune, cum să jur?

MEDEEA

Pe Glie și pe Soarele, străbunul meu¹, să juri — și pe soborul zeilor întreg!

EGEU

Să-mi spui ce trebuie să fac și ce să nu! ¹ Vezi p. 101, n. 3.

U — Euripide — Teatru

119

MEDEEA

Nicicînd să nu m-alungi de pe pămîntul tău și de-ar voi dușmanii să mă smulgă, tu să nu mă lași, de bunăvoie, cit ești viu.

EGEU

Pe Glie jur, pe Soarele strălucitor,
jur pe toți zeii să-mplinesc dorința ta!

MEDEEA Destul! Și ce să-nduri de mă vei înșela?

EGEU Pedepsa dată celora ce jură strîmb.

MEDEEA

Drum bun cu bucurie! Totu-i rînduit. Veni-voi în cetatea ta cît mai curînd, dar mai întîi să-ndeplinesc aici un gînd al meu și să cîștig ceea ce năzuiesc.

CORIFEUL (lui Egeu, în timp ce pleacă)

Pornește pe calea spre casă, purtat de Hermes al Maiei, zeul drumeț, iar dorul, ce-ți face mersul grăbit, să ți se-mplinească, Egeu, că ne pari a fi un bărbat de nădejde!

120

MEDEEA

O, Zeus, o, Dreptate¹, Soare lucitor! Acuma, dragi femei, am să-mi înving frumos dușmanii. Sînt pe drumul bun și am nădejdi că-mi vor plăti vrăjmașii mei cum este drept, în locul unde nava mea trudea mai greu, acest bărbat mi s-a ivit ca un liman al uneltirii mele și-am să leg de el odgoanele, mergînd în falnicul oraș înființat de Pallas². Am să vă vorbesc de tot ce-am pus la

cale. Ascultați-mă, căci nu-i spre bucurie cuvîntarea mea³! ffca Iason voi trimite unul dintre sclavi cu rugămintea să poftească-n fața mea. Cînd el va fi aici, am să-i grăiesc duios, că sîntem la un gînd, că pentru nunta lui cu fata regelui — prin care m-a-nșelat — sînt veselă, și că acestea-s hotărîri frumoase și aducătoare de foloaA

¹ în text: *O, Zeus, o, Dike a lui Zeus...* Dike, personificarea Dreptății, era după unii fiica, după alții soția lui Zeus.

² Apariția lui Egeu tocmai la momentul oportun și întreaga scenă rece a „tratativelor” dintre el și Medeea a fost în general criticată, începînd cu Aristotel, care se pare că face aluzie la ea într-un pasaj obscur din *Poetica* (XXV, 19). Introducerea acestui element neprevăzut pentru a da un nou impuls acțiunii, a fost de fapt o concesie făcută de Euripide tradiției atice și sentimentului patriotic. Intr-a-devăr, la Atena erau familiare relatările mitice privitoare la relațiile ulterioare dintre Egeu și Medeea; totodată poetul avea prilejul să exalte ospitalitatea ateniană și să înalțe apoi, prin glasul corului, un imn de slavă cetății. Vezi p. 424, notele J¹ și 2.¹

³ Ca urmare a conînrutării cu Iason și a făgăduinței lui Egeu, Medeea își remaniază intențiile, făurind un proiect complicat de răzbunare, și mai crud decît cel dintîi. (Vezi . p. 100, n. 1).

121

Dar am să-l rog să nu mai plece fiii mei;
nu ca să-i părăsesc într-un tărîm dușman —
să-și bată joc vrăjmașii de copiii mei —
ci ca s-o pierd pe fata regelui prin ei.
Cu daruri scumpe-n mîini am să-i trimit, c-un vâl
subțire și-o cunună de-aur cizelat,
să-i mîntuie mireasa de surghiun. Dar cînd,
primind gătelile, ea se va*mpodobi,
năprasnic va muri și-oricine s-ar lipi
de trupul său cel tînăr, va pieri cu ea,
căci darurile le voi unge cu otrăvi
puternice. Si-acuma-mi schimb rostirea mea
și plîng la gîndul celor ce va trebui
să le-implinesc. fffm să-iucid pe fiii mei
și nime nu-i în stare a mă-mpiedica;
și după ce-am să-i prăpădesc întregul neam
lui Iason, eu voi părăsi acest pămînt.
Omorul scumpilor copii mă va goni,
c-am îndrăznit cel mai nelegiuit păcat¹.
Nu pot s-ajung batjocura dușmanilor,
nu, dragi femei! La ce le-ar folosi
viața, cînd eu n-am nici țară, nici sălaș,
nici unde să m-adăpostesc de-atîta rău.
Cît am greșit în ziua cînd mi-am părăsit
lăcașul părintesc, momită de-un helen!
Dar dacă zeii mă vor ajuta, voi ști
să-i dau răsplată dreaptă. Fiii zămisliți
de mine n-o să-i mai privească vii nicicînd
și n-o să-i nască tînăra soție prunci,
că trebuie să piară de o moarte grea.
Otrava mea nu iartă! Nu mă socotiți
plăpîndă, slabă sau cu sufletul domol,

¹ Omorul rudelor de sînge era considerat una dintre cfH mai grave crime la greci. Referitor Ja aceasta ve/i *Eume-nidcle* de Eschil.

122

ci dimpotrivă: groaznică pentru dușmani și bună cu cei dragi. Doar inimile tari au parte de un trai cu-adevărat măreț.

CORIFEUL

Cum ne-ai împărtășit acuma gîndul tău noi vrem să te-ajutăm, dar în același timp să stăm de strajă drepturilor omenești: aceste hotărîri să nu le-ndeplinești!

MEDEEÂ

Nu-i altă cale; sfatul vostru-l înțeleg, voi n-ați avut atâtea chinuri de-ridurat.

CORIFEUL Cutezi, femeie, să-i ucizi pe pruncii tăi?

MEDEEÂ Nimic nu l-ar mușca mai crunt pe soțul meu...

CORIFEUL ...și nu te-ar cufunda mai mult în nenoroc!

MEDEEÂ Acum, Ia fapte! Orice vorbă-i de prisos!

(Medeea îi poruncește doicii)\

Hai, du-te și pe Iason adă-mi-I, că tu la toate trebile de taină mă slujești. Din,cele ce-am urzit nu răzleți nimic, de ești femeie și de ții la doamna ta.

T-)

(Doica pleacă.)

123

CORUL Strofa I

/Din vremi de demult Erehtizii¹ mereu propâsîră; fii de zei fericiți, în sfînte tîrimuri necotropite vreodată, hrăniți cu știința cea mai înaltă, petrec pururi cu farmec în aerul limpede, acolo unde se zice c-a zămislit Harmonia bălaie slăvitele muze Pieride.

Antistrofa I

*Din undele clarului Kefisos Kypris ridică
gingașele-adieri cu blinda suflare*

și le resfiră prin țară.

*Purtînd o cunună de trandafiri cu dulce
mireasmă pe pletele sale, trimite*

în jurul înțelepciunii

avîntul iubirii, prin care sporesc

atîtea virtuți pentru oameni².

|

¹ Atenienii sînt numiți în cîntul acesta Erehtizi, cobo-rîtori din primul rege legendar al cetății, Erehteu. Acesta, socotit feciorul pămîntului, ar fi fost hrănit și crescut de zeița Atena și era asociat cultului acesteia în templul Erehteion. Așa se justifică expresia *fii de zei fericiți* cu care corul se adresează atenienilor. Euripide, în acesle versuri, face elogiul Atenei. Figurile mitologice dobîndesc o valoare simbolică pentru a caracteriza strălucirea sa culturală și artistică. Muzele, care după tradiție erau fiicele lui Zeus și ale Mnemosynei, avînd patrie Pieria, Olimpul sau Heliconul sînt strămutate de fantezia poetului în Atica, unde le dă drept mamă pe Harmonia.

² în original: *îi trimite să stea în preajma Sofiei pe Erosil" prielnici tuturor virtuților.* Divinitățile dragostei (Erotes)

Strofa a II-a

Cetatea cu sfintele rîuri¹

și țara la oaspeți deschisă

te va primi printre ceilalți,

pe tine, pruncnigasa,

pe tine nelegiuita?

Gîndeste-te, cum să izbești în copii?

Gîndește la crima cu care te-ncarci!

O, nu, pe genunchii tăi,

rugămu-ne ție din toată puterea,

vlăstarele nu ți le frînge.

Antistrofa a II-a

Afla-vei atîta-ndrăzneală

și-n mîinile tale, si-n suflet,

sâ-nfigi lovitura cumplită

în pieptul copiilor tăi?

Și cum să-ți azvîrli peste fii

privirea și să-i ucizi fără lacrimi?

Văzînd cum te roagă sărmanii-n genunchi,

tu nu vei putea sâ-nduri,

cu inima nenduplecată, să-ți curgă

pe mînă șuvoiul de sînge.

(Vine Iason, urmat de doică.)

IASON

Venit-am la chemarea ta și vreau să-mi plec urechea să te-ascult, deși mă dușmănești. Femeie, oare ce mai ții să-mi ceri din nou?

simbolizează aici dorințele de progres și de luminare ale sufletului omenesc, care în colaborare cu *Sofia* (înțelepciunea) guvernează virtuțile.

¹ Kefisos și Ilisos, râurile Aticeii.

124

125

MEDEEA

Te rog, mă iartă, Iason, pentru graiul meu de pîn-acuma; față cu pornirea mea

tu trebuie să fii mai răbdător, căci noi

de-atîtea ori ne-am dovedit că ne iubim!

În mine-am chibzuit și m-am certat zicînd;

„Sărmano, mi se pare c-ai înnebunit,

să te-nvrăjbești cu hotărîri așa cumînți.

De ce-i socoti dușmani pe regii-acestei țări

și pe bărbatul care spre folosul tău

luă domnița de nevestă, năzuind

să odrăslească frați pentru copiii tăi?

De ce să nu mă-ntorc din răzvrătirea mea?

De ce să mă frămînt mereu, cînd cei de sus

îmi sînt acum prielnici? Oare n-am copii,

ori uit că sînt gonită singură-n exil?"

Gîndind, m-am luminat: prea mult am cutezat

și-n inimă zadarnic mi-am stîrnit furtuni!

Te laud și te socotesc un înțelept

c-ai vrut de dragul nostru legămîntul nou.

Iar eu am fost nebună: s-ar fi cuvenit

în gînd și-n împliniri cu tine să mă-mbin,

să-ți pregătesc odaia nunții, s-o alint

cu inimă voioasă pe mireasa ta.

Dar noi, femeile — să nu zic vorbă rea •—

noi sîntem doar ce sîntem; deci nu trebuia

să fii la fel de slab ca mine, răspunzînd

copilărește la prostii copilărești.

Dar, iată, că mă-nduplec. Ce smintită-am fost

atunci! Acuma cugetul mi s-a-mbunat.

(întorcîndii-se către casă.)

Copii, copii, veniți afară din palat! Ieșiți să-i dați binețe tatii, să-i vorbiți cu mine, laolaltă; hai, și lepădați, cu mama voastră, toată ura din trecut.

(Apar copiii Medciei, conduși de pedagog.)

Ne-am împăcat; mînia noastră ne-a căzut. £,uați-i dreapta!

(Aparte, cu glas scăzut)

Vai, mi se ivește-n gînd năpasta care încă zace într-ascuns. . Cit timp veți mai trăi, copii, să mai puteți întinde-aceste scumpe mîini? Vai mie, vai, mă umple teama și sînt gata să jelesc. Eu vrajba mea cu tatăl vostru o-ncetez, dar plîng din ochii-mi podidiți și-nduioșați.

CORIFEUL

Țîșnit-au și din ochii-mi lacrimile val. Acest amar de nu s-ar mai desfășura!

IASON

Ce-aud mă bucură, Medeea, și te iert pentru trecut. E-n firea voastră să-l urîți pe soțul care s-a căsătorit din nou. Dar duhul tău și-a făurit un cuget bun. Ai înțeles, cu vremea, cine-a biruit.

Femeie, pasul tău acesta-i înțelept. Copiii mei, nu v-am uitat! Am izbutit,

cu voia zeilor, să vă scutesc de griji.
Veni-va timpul când veți străluci și voi
cu frații Voștri, stăpînind peste Corint.
Să creșteți doar, de celelalte se-ngrijesc
părintele și zeii binevoitori.
În floarea tinereții fie să vă văd
învingători asupra dușmanilor mei!
(Întorcîndu-se către Medeea)

126

Î27

De ce se scaldă-n val de lacrimi ochii tăi? De ce-ți ferești de mine dalbul tău obraz și nu ascuți senină
cuvîntarea mea?

MEDEEA Nimic! Eu zăboveam cu gîndul la copii.

IASON Alină-te, căci ei vor sta în paza mea!

MEDEEA

Am să te-ascult și nu mai vreau să mă-ndoiesc. Femeia-i, însă, slabă, gata de suspin.

IASON De ce să ți-i jelești atîta pe copii?

MEDEEA

Ei sînt născuții mei. Cînd le-ai menit trai lung,

m-am întrebat cu milă: se va-ndeplini?

Dar să ne-ntoarcem iar la cele ce vorbeam.

O parte s-a rostit, cealalt-am să ți-o spun.

Voința regelui a hotărît să plec.

Prea limpede-nțeleg, că-i cel mai nimerit

să nu te-ncurc pe tine și pe domnitori,

de vreme ce mă cred vrăjmașă casei lor!

Acest pămînt eu îl voi părăsi. Dar ei,

copiii? Roagă-te de Greon pentru ei,

să nu plece-n exil, să-i crească brațul tău.

128

IASON Nu știi de-am să-l înduplec; sînt dator să-

MEDEEA

Tu cel puțin îndeamn-o pe soția ta, să ceară de la regele și tatăl ei să nu mai fie surghiuniți acești
copii.

ncerc.

să

IASON Desigur, și mă laud că voi izbuti !

MEDEEA

O, da, de are suflet de femeie-n ea¹.

La fapta-aceasta-ți vin și eu c-un ajutor.

Îi voi trimite daruri care sînt cu mult

mai mîndre decît cele pămîntesti: un vâl

subțire și-o cunună de-aur cizelat.

Copiii le vor duce. Grabnic cineva

din sclavi să vină cu podoabele aci!

Nemărginită fi-va bucuria sa

că te-a luat — soț falnic — în iatacul

și c-a primit un dar lăsat urmașilor

de tatăl tău, Helios, cîndva, demult.

(O slujnică aduce un vâl subțire și o coroană de aur. Medeea le luminează copiilor.)

Luați odoarele de nuntă-n mîini, copii, și dați-le miresei, doamnei cu noroc. Le va primi, nu-i un
prinos de lepădat.

¹ Unii autori (Wilamowitz) atribuie acest vers lui Iason.

De ce-ți goleşti, nesocotite, mina ta? Lipseşte giulgiul, crezi, în casele regeşti, sau crezi că n-avem aur? Ia-ți-le-napoi! Soția mea, dacă i-s drag, am s-o câștig mai lesne prin cuvinte decât prin comori.

Sa nu-mi spui asta. Zice-se chiar despre zei
că darurile-i cuceresc, iar pe pământ
mai tare-i aurul ca mii de cuvântări.

Domnița cu noroc, în paza unui zeu,
se bucură de tinerețe și i-aș da
nu numai aurul, ci și viața mea,
să-mi scap copiii de surghiun. Copii, zoriți,
intrați în casa cea bogată, s-o rugați
pe-a tatălui soție, pe stăpîna mea.
Rugați-o din adînc să nu fiți alungați
și închinați-i darurile. Trebuie
să i le puneți chiar în mîna sa! Și-acum,
plecați de sîrg. Aduceți mamei semnul scump
și mult dorit, că totul s-a-ncheiat frumos.

(Copiii cu darurile în mîini pleacă însoțiți de Iason și de pedagog.)

*Nu mai avem acum nici o nădejde. Traiul pruncilor, iată, cît de curnd se sflrșește. Iată-i pe drumul
pieirii. Sărmana domniță primește,
primește năprasna cununiL Podoaba lui Hades și-o pune pe blondele plete cu mlinile -sale.*

Farmecul si divina

lor strălucire

vor momi-o să-mbrace

văl si cunună de aur.

Ea printre morți se va duce

gătită cu straie de nuntă.

Aceasta-i capcana sărmanei,

menirea spre care se-aruncă,

și n-are scăpare

'de pravila morții.

O, sărmane, soț păcătos, înrudit cu maimarii,

fără să știi, tu le rupi vlăstarelor tale

firul vieții.

Jalnică moarte-i prilejuiești miresei.

Ce rătăcire cumplită, nefericite!

Plîng durerile tale, Medeea, mamă-ncercată,

tu, care-ți vei junghia copiii de dorul

patului nunții

nesocotit de Iason, nelegiuitul,

cel strămutat în iatacul altei neveste.

(Pedagogul și copiii se întorc)

Stăpînă, fiii tăi scăpat-au de surghiun! Domnița tînără prinosul l-a primit voioasă-n mîini. Copiii tăi au fost iertați. De ce te-ntuneci iar? Norocul ți s-a-ntors. De ce-ți apleci obrazul tău și nu primești cu toată

bucuria vestea ce ți-o dau?

MEDEEA

Vai, vai!

PEDAGOGUL Aceasta nu se-mbină cu solia mea.

MEDEEA

Vai, vai și vai!...

PEDAGOGUL

Oare-am vestit cumva de rău? Crezut-am, din greșeală, vestea cu noroc?

MEDEEA Ai spus ce trebuia să-mi spui. N-am să te cert.

PEDAGOGUL De ce ții ochii-n jos și lacrimile-ți curg?

MEDEEA

Atâtea mă silesc, bătrîne. Cei-de-sus o vor, și eu, stîrnită-n negre hotărîri.

132

PEDAGOGUL Curaj! Te vor aduce fiii din surghiun.

MEDEEA (*aparte*)

Voi surghiuni pe alții-n glie pîn-atunci¹.

PEDAGOGUL

Nu numai tu te-ai despărțit de fiii tăi. îndură-ți soarta grea, ca orice muritor!

MEDEEA

Așa mă voi purta. Purcede-n casă și ai grijă de copii, ca-n fiecare zi.

(*Pedagogul pleacă. Medeea își reține copiii.*)

Copii, copiii mei, cetate-aveți acum, \ și case-n care o să locuiți pe veci², lipsiți de mama voastră, singură-n nevoi. Voi rătăci gonită, în pămînt străin, și n-am să vă cunosc, voioasă, fericiți, n-o să v-aleg mirese, n-am să-mpodobesc odaia nunții voastre, nici nu voi primi cu facile-n mîini alaiul cel sărbătoresc³.

¹ Joc sumbru de cuvinte. Medeea se referă la cei doi băieți pe care a hotărît să-i ucidă.

² Vorbe cu două înțelesuri. Medeea are în minte *casele lui Hades* (Infernul) unde vor coborî copiii săi.

³ Era obiceiul la greci ca mama ce își mărita fiica să meargă, purtînd torțe, în cortegiul de nuntă, care o întovărașea pe mireasă la casa soțului. Mama mirelui aștepta acasă, tot cu facile aprinse, pentru a primi alaiul. Medeea, mamă a doi feciori, se referă la această parte a ceremoniei nupțiale. Cu privire la nunta la greci vezi și p. 62, n. 1.

133

Năpăstuita, vai, ce mult m-am sumețit! Zadarnic v-am crescut pe voi, copiii mei, zadarnic m-am trudit, rupîndu-mă-n dureri, la ceasul nașterii necruțată! Vă spun, nefericita, că-mi întemeiam pe voi speranțe multe ieri: să-mbătrînesc la voi și-n ceasul morții să mă îngropați cu mîini evlavioase — un destin ce și-l doresc atîția muritori. Dar mijs-a risipit preadulcele meu gînd. îmi va fi vai și-amar să-mi duc viața pustiită, fără voi. Cu dragii ochi ai voștri n-o s-o mai vedeți nicicînd pe mama; veți fi prinși în rosturi noi. ""ai mie, nu mă tot priviți, copiii mei! De ce mă-nvăluți cu ultimul surîs? Vai, ce să fac, femeilor, că eu mă pierd, cînd văd lucirea limpede din ochii lor. Nu, n-aș putea. Fugiți, voi, hotărîri dintîi! Am să-i călăuzesc din țară pe copii. r La ce bun să-mi sporesc nenorocirea mea, lovind în tată cu năpasta fiilor? Pju^ nu voi făptui. Fugitj^ voi, hotărîri! Dar CB simțiri mă-nceărcă? Vreau s-ajung de m, lăsîndu-i pe dușmanii mei nepedepsiți? E timpul să-ndrăznesc. O, ce fricoasă sînt; îmi rabd în inimă aceste gînduri moi! Intrați, copii, în casă. Ce^carej jvpriți djș cer^ă nu jtea_jîngă jertfa_jCjej^xmplinesc, sjTjș^Ter^^!

(*Copiii se îndepărtează.*)

Nu, suflele al meu, nu, n-ai să-ndeplinești

¹ Medeea se adresează corului care nu trebuie să se. pângărească asistînd la uciderea copiilor și pare să-l avertizeze că-și va înfăptui hotărîrile, în pofida împotrivorilor sale.

134

acest omor! O, iartă-i, cruță-i pe copii,
gărmano! Chiar din depărtare, de le lași
viața, te vor bucura. Ba nu, mă jur
pe duhurile răzbunării care zac
în Hades, niciodată nu-mi voi părăsi
copiii-ntre dușmani, să-și bată joc de ei.
Oricum, tot vor muri și dacă le e scris,
chiar eu am să-i ucid, eu, care i-am născut.

E totul rînduit; scăpare nu mai au!
Cu capu-ncoronat, cuprinsă-n vâl, acum
se stinge tînăra domniță, negreșit!
Iar dacă trebuie să plec spre nenoroc,
și lor le hărăzesc un drum și mai cumplit,
vreau bun rămas să-mi iau de la copii. Veniți,
copii, și dați-mi mîinile să le sărut!

(*Copiii vin alergînd. Medeea U îmbrățișează.*) Iubite mîini și buze dragi, icoane vii cu chip ales,
fiți fericiți, copiii mei, dar dincolo! Căci tatăl vostru v-a răpit norocul de aici. O, dulci îmbrățișări,
obrazе moi, suflări suave de copii! Plecați, plecați! Eu nu mai am curaj să-ntorc privirea către voi!
Năprasna m-a zdrobit. Presimt ce mîrșăvie-s gata să cutez, dar gîndul meu e covîrșit de patima ce
iscă-n lume relele cele mai mari¹. /

(*Copiii pleacă, înspăimîntați de jalea mamei lor.*) /

¹ în această scenă, în sufletul Medeei se înfruntă senti-, mentul violent al geloziei (pentru care eroina colhidiană a fost adeseori apropiată de maurul Othello) cu dragostea față de copii. Evoluția pendulară a sentimentelor sale, departe de a fi un cusur (așa cum au afirmat unii critici încă din antichitate), o face mai patetică, mai umană, mai „modernă”. De altfel, momentul ezitării și despărțirea sade copii a mișcat imaginația artiștilor, care le-au întipărit de multe ori pe pînză sau în marmură. Ovidiu, făcînd probabil aluzie la tablourile lui Timomah, pomenește:

„Alătu-

12

135

CORIFEUL

Ades căutat-am cu gînduri subțiri
să dăm un răspuns la-ntrebările-adînci,
cum nu se cădea, căci sîntem femei.

Dar și noi avem o muză, ce-n sfat
de vorbe-nțelepte petrece cu noi,
deși nu cu toate, că rar se-ntîlnesc
femei stăpînite de muze,
abia poate una-ntr-o mie¹.

Noi credem că oamenii fără copii
mai lesne-și ating fericirea
decît născătorii de prunci.

În lipsa copiilor n-ai cum să știi
de sînt un izvor de plăceri sau mîhniri,
și astfel te mîntui de-atîtea dureri.

Pe cei care cresc la vetrele lor
o dulce-nflorire de fii,

mereu îi vedem frămîntați de neVoi.

Ei vor mai întîi să le dea-nvățături
frumoase și-apoi să le strîngă averi.

Dar n-au cum să știe: muncesc pentru răi
sau pentru ființe de soi?

rea de-un Ajax cu ochi plini de mînie/Sau de-o Me_dee gata de planul ei cel crud/O Venere ieșită din valurile mării
etc..." (*Tristele*, II, v. 525, și urm., în românește de Teodor Naum). După cum se știe, însuși Ovidiu a fost autorul unei
Medeea (imitată mai apoi de Seneca), tragedie ce se reprezenta cu succes la Roma, în timp ce poetul își petrecea
durerosul exil la Tomis, pe malul Pontului Euxin.

¹ Primele versuri ale conducătoarei corului, în care aceasta își cere iertare că pătrunde în domeniul speculațiilor
filosofice, sînt socotite de unii (Meridier) un atac al lui Euripide — reputat ca misogin — contra femeilor; într-ade-văr
răspunsurile la „întrebările adînci” ale corului sînt niște considerații banale izvorîte din învățămintele vieții.

136

Aceasta e greu de ghicit!

Si-acum voi rosti și ultimul chin
al omului, cel mai năprasnic de greu!

Să zicem că zestrea li s-a-ntregit,
că pruncii-au ajuns tinerei împliniți
cu suflet ales; dar soarta, cînd vrea,

îl cheamă pe Thanatos, care le stinge-n
adîncul lui Hades viețile lor.

Și ce folosește omul de are
copii, cînd zeii la caznele lui
adaugă răul acesta,
mai necruțător între toate?

MEDEEA (*'adresîndu-se corului*)

De mult aștept nerăbdătoare, dragi femei, pîndind să aflu ce se-ntîmplă în palat. Dar iată-o slugă de-a
lui Iason alergînd cu răsuflare grea — și-aceasta-i semn că el e solul unui nenoroc nemaivăzut.

(*Un slujitor intră alergînd.*) CRAINICUL

O, fugi, Medeea, fugi, cu barcă peste mări, cu car peste pămînt, tu care-ai săvîrșit un fapt așa de
groaznic și nelegiuit.

MEDEEA Și ce-ntîmplare mă silește să m-ascund?

CRAINICUL

Domnița tînăra pe dată a murit
și Creon, tatăl său, pătrunși de-otrava ta.

12*

137

MEDEEA

Ce minunate Awbe '• Te voi socoti de-acum prieten drag și binefăcător.

CRAINICUL

Ce zici? Ori minte n-ai?! Femeie, te-ai smintit? Tu, care-ai pustiit acest lăcaș regesc, nu tremuri, ci te
bucuri de solia mea?

La-ntîmpinarea ta eu am ce să-ți răspund. Dar, scumpe, nu te răscoli! Cum au pierit? Să-mi spui, că-mi
va prii de două ori mai multa de s-au sfîrșit căznindu-se-nfricoșător.

CRAINICUL

Cînd amtndoi copiii, duși de tatăl lor, intrară-n casa nunții, ne-am înveselit, noi, sclavii ce trăisem
suferința ta, și din ureche în ureche ne-am șoptit că soțul tău cu tine ați pecetluit sfîrșitul vrajbei vechi
și toți i-am sărutat pe fiii tăi, pe mînă sau pe părul lor bălai, iar eu cu voioșie am pătruns
în încăperile femeilor cu ei.

Stăpîna nouă, ce-o slăveam în locul tău,
își aținti spre Iason ochii arzători,
căci nu-i zărise îneă pe copiii tăi.

Dar își acoperi lumina ochilor
și silnică-și întoarse chipul său cel alb,
cînd au pătruns odraslele. Bărbatul tău
cercă să stingă ura tinerei femei
și glăsui: „Fii blinda cu prietenii,

r te rog, alină-te și caută spre noi! Să nu-i urăști pe cei iubiți de soțul tău! Primește-aceste daruri.

Roagă-l, de ți-s drag,

pe tatăl tău, să-mi ierte fiii de surghiun".

Văzînd podoaba, nu se mai împotrivi

și-n toate se-nvoi cu soțul său. Abia

trecură pragul fiii tăi și tatăl lor,

că ea se-nveșmîntă cu vâlul învrîstat,

își puse aurul cununei peste păr,

și-și îndreptă zulufii-n ape de oglinzi, privind surîzătoare la năluca ei. Sculîndu-se din jeț, pe urmă s-a
plimbat prin casă și mergînd ușor îi străluceau picioarele ca neaua, căci o desfătau acele daruri scumpe
și, adeseori săltînd, își arunca privirea spre călcîi. Dar, iată, că atuncia s-a iscat ceva cumplit pentru
vedere: i s-a preschimbato culoarea pielii, s-a-nclinat, s-a clătînat, cu trupul bîntuit de-un tremur și de-
abia lăsîndu-se în jețul său de-a izbutit să nu se surpe la pămînt. O slujnică bătrînă, socotînd că s-au
sîrînit în ea mîniile lui Pan¹ sau ale altui zeu, porni să strige" rugăciuni². Dar a văzut cum se umplu
de-o spumă albă gura ei, cum ochii i se răsuceau în cap și cum pieri deodată sîngele din trupul său³.

¹ Se spunea despre Pan, zeul pădurilor, pășunilor și păstorilor, că declanșa uneori nelămurite spaime contagioase
și accese de nebunie printre oameni și animale (panica).

² *Ololyge*, plîngere rituală, rugăciune rostită cu gias țipător mai cu seamă de femei.

³ În povestirea crainicului, Euripide descrie cu o extraordinară forță realistă suferințele tinerei femei, întrunind aproape

toate simptomele marelui atac convulsiv: mișcări involuntare (contracturi), revulsia globilor oculari, paloarea-
138

139

Și roaba, după rugăciune, se porni
să plîngă jalnic. Iute, cineva fugi
spre casa tatălui și cineva la soț,
să le vestească răul tinerei femei.
Palatul răsuna de pași învîlmășiți.
Lungindu-și pasul sprinten, un alergător
ar fi ajuns la țintă, străbătînd un drum
de șase plethre¹, cînd sărmana se trezi
cu ochii mari și dete glas, țipînd cumplit.
Un chin de două ori mai mare o căznea:
cununa cea de aur de pe cap zvîrlea
un uimitor șuvoi de foc nimicitor
și vîlul cel ușor adus de fiii tăi,
li mistuia nefericitei albul trup.
Se ridică din jeț, fugind în vîlvătăi,
și scutura sălbatic pletele, voind
să-și lepede coroana, însă aurul
stătea de nedesprins; cu cît își scutura
mai tare părul, focul strălucea mai viu.
Apoi s-a prăbușit, învinsă de dureri,
abia s-o poată recunoaște tatăl ei.
Nimic nu deslușeai, nici felul ochilor,
nici chipul ei frumos, doar sîngele pica
din vîrful capului prin valul de văpăi.
Ga lacrimile pinului se desprindeau²
de oase cărnurile ei, căci o mușca
otrava nevăzută, o priveliște
grozavă! Nimenea, de teamă, nu-ndrăznea
s-atingă leșul, căci ne-a fost învătător
rea feței, apariția de spume la gură, pierderea cunoștinței — urmată după un răstimp de revenirea ei.

¹ Lungimea de 6 plethre, adică 600 picioare (aproximativ 185 m) este egală cu aceea a unui stadion, distanță pe care
aveau loc alergările. Vezrmai sus p. 47, n. 2.

² Asemenea rășinii care se desprinde de pe trunchiul coniferului.

destinul ei. Dar, bietul tata, neștiind nimic de pacoste, dă buzna în iatac, se-aruncă peste moartă, o apucă
strîns în brațe, izbucnește într-un plîns amar și zice, sărutînd-o: „Vai, copil sărman, ce zeu ți-a dat sfîrșitul
ăsta blestemat? Și cine te-a răpit, lăsîndu-mă moșneag, * aproape de mormînt? Vai mie, de-aș pieri cu tine,
fata mea!” Cînd încetă din plîns și din suspin, voi să-nalțe trupul său bătrîn, dar el rămase alipit de vîl, i ca
iedera pe dafinul înrămurit. Ce groaznică-a fost lupta: el se chinuia să salte în genunchi, dar ea-l trăgea
napoi / și cînd se zvîrcolea să scape, carnea lui •* ' bătrînă se rupea de oase în fișii, Apoi se domoli,
sărmanul, neputînd să-nvingă răul si își dete sufletul¹. Zăceau și fata, și bătrînul tată morți alături —
năpastă vrednică de plîns! /

(Medeii)

De soarta ce te-așteaptă nu vreau să vorbesc. Din plin o să primești răsplata după fapt. Viața omului e
urnbră, știi de mult, / și nu mă tem să spun că inșii socotiți ' dibaci și bine chibzuiți în gîndul lor, aceia
sînt izbiți cu pacoste mai grea. Nici unul dintre muritori nu-i fericit! Belșugul înmulțit scornește ici-colo
i mărunte mulțumiri, dar fericire, nu!

(Crainicul se retrage.)

¹ Chinurile Glaukei și ale lui Creon sînt asemănătoare cu cele prilejuite lui Heracle de faimoasa tunică a lui Nessos și
au fost descrise în *Trahinienele* de Sofocle, tragedie pos-terioară *Medeii*.

1 «1 «MB

140

141

CORIFEUL

Se pare că dumnezeirea l-a umplut
de chinuri azi pe Iason, cum era și drept.
Sărmano, cît îți plîngem nenorocul tău,
copilă a lui Creon, tu care-ai plecat

spre porțile lui Hades — jertfa unei nunți.

MEDEEA

Prietene, sînt hotărîtă! Să-rni ucid
copiii cît mai grabnic și să fug apoi
din țară. Nu am timp de zăbovit aci,
ca nu cumva să piară fiii mei, loviți
de alte brațe și mai crude la măcel.
Oricum, ei vor muri, și dacă le e scris,
am să-i ucid eu însămi, căci sînt mama lor!
Hai, te-narmează inimă, nu pregeta,
nevoia te silește să păcătuiești!
Apucă spada, ține-o, biata mînă-a mea.
jPurcede spre genunea veșnicei dureri.
Să nu te-nmoi! Nu-ți aminti că sînt ai tăi
acești copii iubiți, pe care i-ai născut. | Să-i uiți măcar o clipă și apoi să plîngi, l că tu-i omori cu
toate că-ți erau atît
de dragi. Vai, sînt o mamă fără de noroc!

(Medeea intră în casă. La un semn al ei o sclavă zăvorăște porțile.)

/ CORUL Strofă

*O, Glie, si raze aprinse de Soare, pridți-o, priviți-o pe crunta femeie nainte
să cadă cu rîtini ucigașe peste copii! Helios, pruncii sînt ramuri de aur din tine¹! Ce groaznică e
revărsarea de sîngc divin, iscată de oameni!*

*Du-te, o, strălucire născută de Zeus, tine-o si-mpiedic-o si fugăreste-o din casă pe crîncena si
sîngcroasa Erîny², pătrunsă de duhul pedepsei!*

Antistrofă

*Zadarnice-au fost încercările tale
de mamă! Zadarnic născut-ai o spiță iubită,
o, tu, ce-ai trecut de neprimitorul hotar
al Sympjegadelor, stîncile mării, albastre!
De ^ce~cTocoTește suțletu-n line, sărmana,
pornii să ucidă?*

*Greu e păcatul omului care deșartă
sîngele neamului său, căci omorul de rude
prăvale pe casele sale răsplata
durerii, chemată din ceruri.*

(Din casă răzbat țipetele inspăimîntate ale copiilor.)

CORIFEUL

Strofa

Strigă copiii, voi auziți, auziți? Vai ție, biată femeie!

¹ Copiii coborau, prin Medeea din Ilelios, fiind strănepoții acestuia. Vezi și p. 101, n. 3.

² Pe Medeea, pornită să înfăptuiască omorul, corul o compară cu o Erinie răzbunătoare.

142

143

UNUL DINTRE COPII (dinăuntru)

Vai, ce să fac? Din mîna mamei cum să scap?

CELĂLALT COPIL

(dinăuntru) Eu nu știu, dragă frate scump: noi vom pieri.

CORIFEUL

Trebuie! Haidem în casă, copiii să-i smulgem din pacostea morții!

(întregul cor se agită neputincios în fața porților zăvorite.)

UNUL DINTRE COPII

(dinăuntru) O, da, scăpați-ne, pe zei, cît mai e timp!

CELĂLALT COPIL

(dinăuntru) ¹ Tăișul săbiei coboară peste noi!

CORIFEUL

Inima ta e de fier

sau poate de piatră.

* "

¹ în teatrul grec, ca și în poezie sau în pictură, era tradiția să nu se reprezinte deschis scenele de omor. Horațiu, ayînd în minte piesa lui Euripide, recomandă în *Arta poetică*, v. 185 : „*Nepueros corampopulo Medea trucidet*” („Medeea să nu-și ucidă copiii înaintea publicului”).

Vlăstarele trupului ți le omori cu mâinile tale, sărmana?

Antistrofă

Doar o femeie, singura-n vreme de demult, scumpii copii și-i ucise!

O FEMEIE DIN COR 4 Doar Ino, cînd zeița Hera o goni

din casa ei să rătăcească fără minți. CORIFEUL

Ea, după ce-i omori, se zvirlă, copleșită, în apele-amare¹.

ALTĂ FEMEIE DIN COR

Trecînd de țărmul mării nalt se prăbuși cu amîndoi copiii-n moartea fără fund.

CORIFEUL

Ce s-ar putea săvîrși mai groaznic de-acuma?

144

¹ Ino, fiica lui Cadmos, ocrotind copilăria lui Dionisos, și-a atras mînia Herei, care, drept răzbunare, i-a luat mințile și a silit-o, în cele din urmă, să se arunce în mare împreună cu cei doi copii ai săi (fiii lui Athamas). După o versiune în legătură cu expediția argonauților, Ino, geloasă pe Phrixos și Helle, copiii lui Athamas din prima căsătorie, a îndemnat femeile din Orhomenos să prăjească grăunțele destinate semănăturilor. Nerăsărind nici un spic, a mituit trimișii ce trebuiau să aducă răspunsul oracolului de la Delfi, făcîndu-i să afirme că nu s-ar putea pune capăt sterilității pămîntului decît jertfindu-i zeilor pe Phrixos și Helle. Athamas acceptă, dar copiii sînt răpiți în chip miraculos de berbecul cu lînă de aur și duși în Colhida. (Vezi p. 81, n., l).

145

<9, chin al femeilor, nuntă, tu ești izvor de necazuri In lume!

(Intră Iason neliniștit.)

IASON

Femeilor, ce stați în preajma-acestor porți,

Medeea, urzitoarea negrului omor,

e-n casă, ori fugind s-a dus în depărtări?

Ascundă-se-n pămînt, cu aripi zboare sus

în adîncimile văzduhului, de vrea

să scape de pedeapsa caselor domnești!

Socoate, după ce i-a nimicit pe regi,

să părăsească neplătind acest meleag?

Nu pentru ea mi-e grijă, ci pentru copii.

Cu-același chin o vor lovi cei vătămați:

venit-am să mi-i apăr pe feciorii mei.

Mă tem că neamul regelui va căuta

să-și verse focul răzbunării pe ai mei,

din pricina nelegiurii mamei lor.

CORIFEUL

Nefericite Iason, n-ai vorbi așa

de-ai ști ce greu te-ai cufundat în nenoroc.

IASON Dar ce-i? Vrea să-mi ridice și viața mea?

CORIFEUL Copiii tăi sînt morți de mîna mamei lor!¹

¹ După p tradiție anterioară lui Euripide, menționată în poemul ciclic *Luarea Oichaliei*, atribuit lui Creofil, copiii lui Iason ar fi fost uciși de corintieni, care au pedepsit astfel moartea lui Creon.

IASON Vai mie! Ce grăiești? Femeie, m-ai ucis!

CORIFEUL Incredințează-te! S-au stins feciorii tăi!

IASON Dar unde i-a sfîrșit? Afar' sau în palat?

CORIFEUL Deschide porțile, să-i vezi înjunghiați.

IASON

Luați zăvoarele degrabă, slujitori, jos ivărul, să-mi văd amarul îndoit: ei morți și ea, pe care mă voi răzbuna.

(Iason se aruncă asupra porților. Medeea apare plutind deasupra casei, cu leșurile copiilor, într-un car tras de doi șerpi înaripați.)

MEDEEA

De ce mai zgudui porțile ca să le sfarmi? Vrei leșurile lor, îl cauți pe făptaș? Nu te trudi-n zadar! De ții să-mi'spui ceva, poți să mă-ntrebi! Dar n-am să-ți cad nicicînd

în mîini,
căci Helios mi-a dat un car înaripat, zăgaz de preț în calea brațului dușman.

146

147

IASON

O, iazmă! Zeii, neamul omenesc și eu
pe tine te urîm mai mult dintre femei!
Ai îndrăznit să-mpungi cu spada pruncii tăi
născuți de tine, iar pe mine m-ai lovit
de moarte, nimicindu-i pe feciorii mei.
Și-acuma, dup-acest păcat nespus de greu,
tu mai privești la soare și pămînt? Să pieri!
Azi mintea mea e-ntreagă; n-o aveam atunci,
cînd te-aduceam din casa și tărîmul tău
barbar într-un sălaș helen, urgie rea,
ce ți-ai trădat pămîntul care te-a hrănit
și tatăl. Zeii te-au zvîrlit asupra mea
pe tine, duh al răzbunării! Ți-ai ucis
în vatra părintească fratele¹ și-apoi
pe prora mîndră-a navei Argo te-ai suit.
Acesta ți-a fost începutul. Te-am luat
pe urmă de soție, mi-ai născut copii
și i-ai jertfit, să te răzbuni pe nunta mea!
Nici una din helene n-ar fi îndrăznit
acest omor și dintre ele n-am ales
nevastă, ci m-am însurat ca să mă pierd
nu c-o femeie, ci c-un nempăcat dușman,
leoaică, fire mai năprasnică decît
a Scilei, a tirenienei². De-aș rosti
o mie de blesteme, tot nu te-ar mușca,
atîta de sfruntată ești de felul tău.
Să pieri, nerușinate, suflet întinat
cu sîngele copiilor! Eu pot să plîng

¹ Euripide urmează aici o versiune după care Medeea și-a omorît fratele lîngă altarul părintesc, înainte de a se îmbarca pe nava Argo. (Vezi p. 90, n. 1.)

² Scila, monstrul apelor, cunoscut din Cîntul XII al *Odiseii*, este denumită aci tireniană, deoarece strîmtoarea Siciliei, în care își avea sediul legendar, se descinde în Marea Tireniană.

148

acuma pentru soarta mea, căci nu-mi va fi prilej de bucurie patul nunții noi, iar fiii ce i-am
zămislit și i-am crescut gînt morți și nu mă mai ascultă: i-am pierdut!

MEDEEA

Ți-aș da răspuns bogat acestor cuvîntări, de n-ar ști Zeus, tatăl, cum te-am dăruit, și-n schimb ce
mi-ai făcut. De ce te-aș fi lăsat pe tine, ce mi-ai prihănit al nunții pat, să duci viață lină cu domnița
ta, rîzîndu-vă de mine — și pe socrul tău, pe Greon, cum era să-l las nepedepsit, cînd el mă
hăituia din țară? Poți să-mi strigi leoaică, dacă vrei, și Scila locuind sub țărîmurea tireniană. Ți-am
săpat în inimă tot răni adinei, să mă răzbun.

IASON Dar și tu suferi din nenorocirea mea.

MEDEEA Mai bine chinul decît să te știu rîzînd!

IASON Nevrednică-a fost mama voastră, fiii mei! A

MEDEEA Copii, cum v-a răpus un tată fără minți! f

IASON Dar mîna mea n-a fost ucigătoarea lor!

149

MEDEEA Nu, ci jignirile și noul legămînt.

IASON Ai chibzuit să-i pierzi pentru culcușul tău!

MEDEEA Femeia crezi că-ndură lesne-acest amar?

IASON De e curată, da! Ci tu ești doar păcat!

MEDEEA

(*arătându-i cadavrele copiilor*) Sîrit morți acum. Aceasta va fi cazna Ța!

IASON Sînt vii: strigoi cumpliți, legați de capul tău.

MEDEEA Pe cel care-a-nceput urgia zeii-l știu.

IASON Deci inima nelegiuită ți-o cunosc.

MEDEEA Nemernice, mi-e silă să te-aud vorbind.

•150

IASON Si mie tot așa. Nu-i greu să conținem.

MEDEEA Doresc din suflet! Spune, ce mai vrei să fac?

IASON Tu lasă-mi morții să-i îngrop și să mi-i plîng.

MEDEEA

O, nu, cu mîna mea țin să-i înmormintez în crîngul H ere i sfînt, zeița de pe culmi¹,

I ca nu cumva să-i pîngărească vrun dușman, 'îindu-le mormîntul! Voi întemeia

I serbări și sfînte jertfe-n țara lui Sisif,

v să spele-n viitor omorul necurat².

I Și eu voi merge-n patria lui Erehteu,

I să stau cu fiul lui Pandion, cu Egeu³.

t Iar tu, cum meriți, vei pieri de moarte rea,

I lovit în cap dc-o bîrnă care-ți va cădea

¹ în original: *Hern. Akraia*, adică cea care își are reședința pe culmi, protectoarea înălțimilor, venerată într un templu celebru din Corint.

² La Corint s-au celebrat timp de multe secole sacrificii l anuale în amintirea fiilor uciși ai Medeei. Cu acest prilej, : ::stește Pausanias (*Descrierea Greciei*, II, 3), copiii orașu-I lui își tăiau părul și purtau haine de doliu, încă în secolul I li e.n. același autor relatează că exista la Corint o fîntînă aukei, în care s-ar fi aruncat chinuită de otrăvuri mireasa l lui fason, precum și un mormînt al lui Mermeros și Pheres, l feciorii Medeei.

³ Cu privire la aventurile Medeei la Atena, legate do l căsnicia sa cu Egeu, Euripide a plăsmuit o tragedie, astăzi l pierdută, *Egeu*.

13 — Euripide — Teatr

151

din nava Argo¹, după ce-ai văzut acesl amar sfîrșit al nunții tale celei noi.

IASON

Te piardă Erinys a pruncilor tăi și platnica fărădelegii, Dreptatea.

MEDEEA

Ce zeu și ce duh îl ascultă pe cel ce-i vinde pe oaspeți și jură-n deșert?

IASON Vai, pruncucigașă, vai suflet minjit!

MEDEEA Hai, du-te și-ngroapă-ți nevasta!

IASON Mă duc și-s lipsit de copiii cei doi.

MEDEEA Așteaptă să plîngi cînd vei fi mai bătrîn.

IASON Copii, dragi copii!

¹ Despre sfîrșitul lui Iason au circulat felurite povestiri. După moarte a fost socotit un erou și avea sanctuare în mai multe locuri din Grecia.

MEDEEA Mamei lor, ție nu!

IASON și totuși, i-ai stins...

MEDEEA Să te zbuciumi și tu.

IASON

I Vai, buze iubite-ale fiilor mei, I cu jale tînjesc un sărut să vă dau.

MEDEEA

•Acum le vorbești, acuma-i dezmierzi, t atunci de la tine-i. îndepărtați.

IASON

în numele zeilor, lasă-mă doar

o dată să-i mîngîi pe-obrajii plăpînzi!

MEDEEA

Zadarnic! îți zboară cuvintele-n vînt! I (*Medeea se înalță și dispare, purtată de carul înaripat*) t

¹ Aristotel în *Poetica* critică sfîrșitul Medeei deoarece / l,... deznodămîntul intrigii trebuie să se datoreze caracte- Y/ •retor eroilor și nu unei intervenții divine ca în Medeea " FITrad. D.M. Pippidi, 1940, p. 60.) Este adevărat, însă,"că atreaga piesă e plină de întîmplări ciudate, astfel că ple-wa sa miraculoasă decurge oarecum din firea lucrurilor

13*

152

153

IASON

Vai, Zeus, auzi cum m-alungă și cum
se poartă de crunt ucigașa de prunci,
leoaica mânjită de sânge!

Din toate puterile ce mi-au rămas,
copiii mi-i plîng și mă vaier la zei
chemîndu-i drept martori că nu m-ai lăsat
măcar să-i ating pe cei junghiați
de tine și nici să-i așez în mormînt.
De ce i-am adus pe lume să-i văd
dați morții de mîinile tale?

(Iason pleacă abătut.)

CORIFEUL *(În vreme ce corul se îndepărtează și iese)*

r Stăpîn este Zeus pe sorți, din Olimp. ' Ce multe-ntîmplări nesperate
dezlănțuie zeii!

Atîtea nădejdi se destramă și pierj
iar nebănuitul își taie fîgaș. \ La fel s-a-ncheiat și aceasta¹.

BAGHANTELE

406 î.e.n.

¹ Aceste cuvinte ale corului se întîlnesc aproape identice în finalul mai multor piese de Euripide: *Alcesta*, *Medcea*, *Bachantele*, *Andromaca*, *Helena*. Ele au mai degrabă rolul unei formule tradiționale, într-adevăr., *Medr.ea* estn. una din tragediile din, caje_EuripidVa eliminat. .J'at.îiTitaie^jji t i că a destinului" îrtloȘuTnd-Q cu ^Tfaialitătfa nouă a p.ih i
154